

Generalna skupština

Distr.: ograničena
18. septembar 2015.

Original: engleski jezik

Sedamdeseto zasijedanje

Tačke dnevnog reda 15 i 116

Integrirano i koordinisano sprovođenje i nastavak aktivnosti po ishodima najznačajnijih konferencija i samita Ujedinjenih nacija u ekonomskim, društvenim i srodnim oblastima

Nastavak aktivnosti po ishodima Milenijumskog samita

Nacrt rezolucije upućen samitu Ujedinjenih nacija za usvajanje razvojne agende poslije 2015. godine od strane Generalne skupštine na njenom šezdesetdevetom zasijedanju

Transformišemo naš svijet: Agenda za održivi razvoj do 2030. godine

Generalna skupština

usvaja sljedeći dokument nastao kao rezultat samita Ujedinjenih nacija za usvajanje agende razvoja poslije 2015. godine:

Transformišemo naš svijet: Agenda za održivi razvoj do 2030. godine

Preambula

Ova Agenda je plan djelovanja za ljude, planetu i prosperitet. Njen je cilj i da osnaži univerzalni mir u većoj slobodi. Priznajemo da je iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, najveći globalni izazov i nužan uslov održivog razvoja.

Ovaj plan će sprovođiti sve zemlje i sve zainteresovane strane, djelujući kroz partnerstvo zasnovano na saradnji. Riješeni smo da čovječanstvo oslobodimo tiranije siromaštva i nemaštine, kao i da oporavimo i zaštitimo našu planetu. Odlučni smo da preduzmemo smjele i transformativne korake koji su prijeko potrebni da se svijet usmjeri na put održivosti i otpornosti. Dok započinjemo ovo zajedničko putovanje, obećavamo da niko neće biti izostavljen.

Sedamnaest ciljeva održivog razvoja i 169 konkretnih zadataka koje danas najavljujemo pokazuju opseg i ambiciju ove nove, univerzalne Agende. Njihov je cilj da se nadovežu na Milenijumske razvojne ciljeve i dovrše ono što oni nijesu

uspjeli da postignu. Njihov je cilj da ostvare ljudska prava za sve i postignu jednakost rodova i osnaživanje svih žena i djevojčica. Ovi ciljevi i zadaci su integrisani, nerazdvojivi i ravnomjerno obuhvataju tri dimenzije održivog razvoja: ekonomsku, društvenu i ekološku.

Ciljevi i konkretni zadaci će podstaći djelovanje u sljedećih 15 godina u oblastima od ključnog značaja za čovječanstvo i planetu.

Ljudi

Odlučni smo da okončamo siromaštvo i glad, u svim njihovim oblicima i dimenzijama, kao i da obezbijedimo da sva ljudska bića mogu da ostvare svoj potencijal na dostojanstven i ravnopravan način i u zdravom okruženju.

Planeta

Odlučni smo da zaštitimo planetu od degradacije, između ostalog i putem održive potrošnje i proizvodnje, održivog upravljanja njenim prirodnim resursima i preduzimanjem hitnih aktivnosti u oblasti klimatskih promjena, tako da može da zadovolji potrebe sadašnje i budućih generacija.

Prosperitet

Odlučni smo da obezbijedimo da sva ljudska bića mogu da žive prosperitetne i ispunjene živote i da se privredni, društveni i tehnološki napredak odvijaju u skladu sa prirodom.

Mir

Odlučni smo da njegujemo mirna, pravedna i inkluzivna društva u kojima nema straha i nasilja. Održivog razvoja ne može biti bez mira niti mira bez održivog razvoja.

Partnerstvo

Odlučni smo da za sprovođenje ove Agende mobilizujemo potrebna sredstva kroz obnovljeno Globalno partnerstvo za održivi razvoj, na osnovu duha ojačane globalne solidarnosti, usmjerenog naročito na potrebe najsiromašnijih i najugroženijih i uz učešće svih zemalja, svih zainteresovanih strana i svih ljudi.

Međusobna povezanost i integrisana priroda Ciljeva održivog razvoja su od ključnog značaja u nastojanju da se obezbijedi postizanje cilja nove Agende. Ako ostvarimo svoje ambicije iz cijele Agende, životi svih će biti daleko bolji a naš svijet će biti promijenjen na bolje.

Deklaracija

Uvod

1. Mi, šefovi država i vlada i visoki predstavnici, na sastanku u sjedištu Ujedinjenih nacija održanom od 25. do 27. septembra 2015. godine u trenutku kada organizacija slavi svoju sedamdesetu godišnjicu, usvojili smo danas nove globalne Ciljeve održivog razvoja.

2. U ime naroda kojima služimo, donijeli smo istorijsku odluku o sveobuhvatnom, dalekosežnom i prema ljudima usmjerenom skupu univerzalnih i transformativnih Ciljeva i konkretnih zadataka. Obavezujemo se da ćemo neumorno raditi na potpunom sprovođenju ove Agende do 2030. godine. Priznajemo da je iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, najveći globalni izazov i nužan uslov održivog razvoja. Posvećeni smo postizanju održivog razvoja u tri njegove dimenzije - ekonomskoj, društvenoj i ekološkoj — na uravnotežen i integrisan način. Takođe ćemo se nadovezati na postignuća Milenijumskih razvojnih ciljeva i težiti da dovršimo poslove koji su ostali nezavršeni.

3. Riješeni smo da, od danas do 2030. godine, svugdje okončamo siromaštvo i glad, da se borimo protiv nejednakosti unutar i između zemalja, da gradimo mirna, pravedna i inkluzivna društva, da štitimo ljudska prava i promoviramo rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica, kao i da obezbijedimo trajnu zaštitu planete i njenih prirodnih resursa. Riješeni smo da stvorimo uslove za održiv, inkluzivan i kontinuiran privredni rast, zajednički prosperitet i pristojan rad za sve, uzimajući pritom u obzir različite stepene razvijenosti i kapaciteta država.

4. Dok započinjemo ovo veliko zajedničko putovanje, obećavamo da niko neće biti izostavljen. Pošto smo svjesni da je dostojanstvo ljudskog bića od osnovnog značaja, želimo da Ciljevi i konkretni zadaci budu ostvareni za sve države i narode i sve djelove društva. Nastojaćemo da dopremo do onih koji su najdalje od prvih.

5. Ova Agenda je po svom opsegu i značaju bez presedana. Pihvatile su je sve zemlje i odnosi se na sve, uzimajući pritom u obzir različite okolnosti, kapacitete i nivo razvoja u zemljama, uz poštovanje nacionalnih politika i prioriteta. Riječ je o univerzalnim ciljevima i konkretnim zadacima koji se odnose na cijeli svijet, jednako na razvijene i zemlje u razvoju. Ovi ciljevi i zadaci su integrisani i nerazdvojivi i ravnomjerno obuhvataju tri dimenzije održivog razvoja: ekonomsku, društvenu i ekološku.

6. Ciljevi i konkretni zadaci su rezultat intenzivnih javnih konsultacija i saradnje sa civilnim društvom i drugim zainteresovanim stranama iz cijeloga svijeta, koji su posebnu pažnju posvetili glasovima najsiromašnijih i najugroženijih, a koje su trajale više od dvije godine. Konsultacije su obuhvatile dragocjeni rad Otvorene radne grupe Generalne skupštine za Ciljeve održivog razvoja kao i Ujedinjenih nacija, čiji je generalni sekretar u decembru 2014. godine predstavio izvještaj sa sintezom.

Naša vizija

7. Ovim Ciljevima i konkretnim zadacima utvrđujemo uzvišenu i transformacionu viziju. Zamišljamo svijet bez siromaštva, gladi, bolesti i nemaštine, u kojem će život bujati. Zamišljamo svijet bez straha i nasilja, svijet opšte pismenosti, svijet pravednog i univerzalnog pristupa kvalitetnom obrazovanju na svim nivoima, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, u kome je obezbijeđeno fizičko, mentalno i socijalno blagostanje, svijet u kome potvrđujemo svoju posvećenost ljudskom pravu na čistu vodu za piće i sanitetske uslove i u kome je higijena poboljšana, u kome hrane koja je bezbjedna, pristupačna i nutritivna ima dovoljno, svijet u kome su ljudska naselja bezbjedna, otporna i održiva i u kome postoji univerzalni pristup energiji koja je pouzdana, održiva i koju ljudi mogu priuštiti.

8. Predviđamo svijet univerzalnog poštovanja ljudskih prava i ljudskog dostojanstva, vladavine prava, pravde, jednakosti i bez diskriminacije, u kojem se poštuju rasa, etnička pripadnost i kulturna raznolikost, kao i jednakih mogućnosti koje dozvoljavaju potpuno ostvarivanje ljudskih potencijala i doprinose zajedničkom prosperitetu, svijet koji ulaže u svoju djecu i u kome svako dijete raste u okruženju bez nasilja i izrabljivanja, svijet u kome svaka žena i djevojčica uživaju punu rodnu ravnopravnost i u kome su sve zakonske, društvene i ekonomske barijere za njihovo os, aživanje uklonjene. Pravedan, pravičan, tolerantan, otvoren i društveno inkluzivan svijet u kome su zadovoljene potrebe najugroženijih.

9. Predviđamo svijet u kome svaka zemlja bilježi kontinuiran, inkluzivan i održiv privredni rast i nudi dostojanstven rad za sve, svijet u kome su obrasci potrošnje i proizvodnje i korišćenja svih prirodnih resursa - od vazduha do zemljišta, od rijeka, jezera i podzemnih rezervoara do okeana i mora - održivi, svijet u kome su demokratija, dobro upravljanje i vladavina prava, kao i podsticajno okruženje na državnom i međunarodnom nivou, od ključnog značaja za održivi razvoj, uključujući kontinuirani i inkluzivni privredni rast, društveni razvoj, zaštitu životne sredine i iskorjenjivanje siromaštva i gladi, svijet u kome su razvoj i primjena tehnologije otporni, vode računa o klimi i poštuju biološku raznolikost, svijet u kome čovječanstvo egzistira u skladu sa prirodom i kome su biljni i životinjski svijet i druga živa bića zaštićena.

Naši zajednički principi i opredjeljenja

10. Nova Agenda je vođena ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih nacija, uključujući puno poštovanje međunarodnog prava. Temelji se na Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, Milenijumskoj deklaraciji i ishodima Svjetskog samita 2005. godine. Agenda se oslanja i na druge instrumente, kao što je Deklaracija o pravu na razvoj.

11. Potvrđujemo ishode svih najvažnijih konferencija i samita Ujedinjenih nacija koji su postavili čvrste temelje za održivi razvoj i pomogli da se uobličí nova Agenda. Tu spadaju Deklaracija o životnoj sredini i razvoju iz Rija, Svjetski samit o održivom razvoju, Svjetski samit za društveni razvoj, Program djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju Platforma za djelovanje iz Pekinga i Konferencija Ujedinjenih nacija o održivom razvoju. Takođe potvrđujemo aktivnosti koje su uslijedile nakon ovih konferencija, uključujući rezultate Četvrte konferencije Ujedinjenih nacija o najmanje razvijenim zemljama, Treće međunarodne konferencije o malim ostrvskim državama u razvoju, Druge konferencije Ujedinjenih nacija o zemljama u razvoju bez izlaza na more i Treće svjetske konferencije Ujedinjenih nacija o smanjenju rizika od katastrofa.

12. Potvrđujemo sva načela Deklaracije o životnoj sredini iz Rija, uključujući, između ostalog, načelo zajedničke ali diferencirane odgovornosti, kako se navodi u načelu 7 Deklaracije.

13. Izazovi i opredjeljena prepoznata na ovim velikim konferencijama i samitima međusobno su povezani i zahtijevaju integrisana rješenja. Da bi se djelotvorno rješavali potreban je novi pristup. Održivi razvoj prepoznaje da su iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, borba protiv nejednakosti unutar i između zemalja, očuvanje planete, stvaranje kontinuiranog, inkluzivnog i

održivog privrednog rasta i podsticanje društvene inkluzije međusobno povezani i međusobno zavisni.

Naš svijet danas

14. Sastajemo se u vrijeme ogromnih izazova za održivi razvoj. Milijarde naših građana i dalje žive u siromaštvu i uskraćen im je dostojanstven život. Nejednakosti unutar i među zemljama su sve izraženije. Prisutne su ogromne razlike u mogućnostima, bogatstvu i moći. Rodna neravnopravnost i dalje je ključni izazov. Nezaposlenost, a naročito nezaposlenost mladih, je veliki problem. Globalne zdravstvene prijetnje, učestalije i intenzivnije prirodne katastrofe, sve rašireniji sukobi, nasilni ekstremizam, terorizam i povezane humanitarne krize kao i prisilno raseljavanje ljudi prijetnje da ponište napredak koji je ostvaren posljednjih decenija. Iscrpljivanje prirodnih resursa i negativni uticaji degradacije životne sredine, uključujući pojavu i širenje pustinja, suše, propadanje zemljišta, nedostatak vode za piće i gubitak biološke raznovrsnosti, dopunjuju i pogoršavaju spisak izazova sa kojima se suočava čovječanstvo. Klimatske promjene su jedan od najvećih izazova našeg vremena i njihov negativan uticaj podriva sposobnost svih zemalja da postignu održivi razvoj. Povećanje globalne temperature, porast nivoa mora, zakiseljavanje okeana i drugi efekti klimatskih promjena izbiljno utiču na priobalna područja i zemlje koje se nalaze u nivou mora, uključujući brojne najmanje razvijene zemlje i male ostrvske države u razvoju. Ugrožen je opstanak mnogih društava, ali i bioloških sistema podrške.

15. Međutim, sada je isto tako trenutak kada nam se pruža ogromna prilika. U rješavanju brojnih razvojnih izazova ostvaren je značajan napredak. Stotine miliona ljudi je izašlo iz ekstremnog siromaštva u prošloj generaciji. Pristup obrazovanju u velikoj mjeri je poboljšan, kako za dječake tako i za djevojčice. Širenje informaciono-komunikacione tehnologije i globalna međupovezanost imaju veliki potencijal da ubrzaju ljudski napredak, da premoste digitalni jaz i da razviju društva znanja, kao što to imaju i naučno-tehnološke inovacije u različitim oblastima, od medicine do energetike.

16. Prije skoro 15 godina dogovoreni su Milenijumski razvojni ciljevi, koji su obezbijedili važan okvir za razvoj, i u velikom broju oblasti ostvaren je značajan napredak. Međutim, napredak je bio neujednačen, naročito u Africi, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju bez izlaza na more i malim ostrvskim državama u razvoju, a kod pojedinih Milenijumskih razvojnih ciljeva i dalje nije ostvaren odgovarajući napredak, naročito onih koji se odnose na zdravlje majki, novorođenčadi i djece, kao i na reproduktivno zdravlje. Potvrđujemo svoju posvećenost punoj realizaciji Milenijumskih razvojnih ciljeva, a posebno pružanjem usmjerene i veće podrške najmanje razvijenim zemljama i drugim zemljama koje se nalaze u posebnim situacijama, u skladu sa odgovarajućim programima podrške. Nova Agenda se nadovezuje na Milenijumske razvojne ciljeve sa namjerom da dovrši ono što oni nijesu postigli, naročito kada je riječ o pomoći najugroženijima.

17. Po svom opsegu, međutim, okvir koji predstavljamo danas doseže mnogo dalje od Milenijumskih razvojnih ciljeva. Pored prioriteta stalnog razvoja, kao što su iskorjenjivanje siromaštva, zdravlje, obrazovanje i bezbjednost hrane i ishrana, njime se utvrđuje širok spektar ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva. Ovaj okvir takođe obećava mirnija i inkluzivnija društva i, što je najvažnije, definiše sredstva za sprovođenje. Kao odraz integrisanog pristupa za koji smo se odlučili, svi

novi Ciljevi i konkretni zadaci duboko su međusobno povezani i sadrže elemente koji se međusobno prožimaju.

Nova Agenda

18. Danas najavljujemo 17 Ciljeva održivog razvoja sa 169 povezanih konkretnih zadataka koji su integrisani i nerazdvojivi. Nikada se prije svjetski lideri nijesu obavezali na zajedničko djelovanje i pregnuće po pitanju toliko široke i univerzalne političke agende. Zajedno započinjemo put prema održivom razvoju i kolektivno se posvećujemo postizanju globalnog razvoja i saradnje u kojoj „svi dobijaju“, a koja može donijeti ogromne koristi svim zemljama i svim djelovima svijeta. Potvrđujemo da svaka država ima i da će slobodno primjenjivati puni stalan suverenitet nad svim svojim bogatstvima, prirodnim resursima i ekonomskim aktivnostima. Sprovođićemo Agendu u cilju pune koristi za sve, za današnju generaciju i za buduće generacije. Time potvrđujemo svoju posvećenost međunarodnom pravu i ističemo da će se Agenda sprovoditi na način koji je u skladu sa pravima i obavezama država prema međunarodnom pravu.

19. Potvrđujemo značaj Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, kao i drugih međunarodnih instrumenata koji se odnose na ljudska prava i međunarodno pravo. Ističemo odgovornost svih država, u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija, da poštuju, štite i promovišu ljudska prava i osnovne slobode za sve, bez ikakvog razlikovanja po osnovu rase, boje kože, pola, jezika, vjeroispovijesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovinskog stanja, porijekla, rođenja, invaliditeta ili nekog drugog statusa.

20. Postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i djevojčica će predstavljati ključan doprinos napretku po svim Ciljevima i konkretnim zadacima. Ostvarivanje punog ljudskog potencijala i održivog razvoja nije moguće ako se jednoj polovini čovječanstva i dalje uskraćuju puna ljudska prava i mogućnosti. Žene i djevojčice moraju da imaju jednak pristup kvalitetnom obrazovanju, ekonomskim resursima i političkom učešću, kao i jednake mogućnosti sa muškarcima i dječacima za zapošljavanje, vođstvo i odlučivanje na svim nivoima. Radićemo na značajnom povećanju ulaganja kako bi se premostio jaz između rodova i ojačala podrška institucijama u pogledu rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Svi oblici diskriminacije i nasilja nad ženama i djevojčicama će biti eliminisani, između ostalog i putem uključivanja muškaraca i dječaka. Sistematsko uvođenje rodne perspektive u sprovođenje Agende je od ključnog značaja.

21. Novi ciljevi i konkretni zadaci će stupiti na snagu 1. januara 2016. i usmjeravaće odluke koje ćemo preduzeti u sljedećih 15 godina. Svi ćemo raditi na sprovođenju Agende u svojim zemljama i na regionalnom i globalnom nivou, uzimajući u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete i stepene razvoja i poštujući nacionalne politike i prioritete. Poštovaćemo nacionalne prostore za djelovanje kontinuiranog, inkluzivnog i održivog privrednog rasta, naročito kod država u razvoju, i pritom biti usklađeni sa relevantnim međunarodnim pravilima i obavezama. Prepoznavamo takođe značaj regionalnih i subregionalnih dimenzija, regionalne ekonomske integracije i uzajamnog povezivanja u održivom razvoju. Regionalni i subregionalni okviri mogu da olakšaju djelotvoran prevod politika održivog razvoja u konkretne akcije na nacionalnom nivou.

22. Svaka zemlja se u svojoj težnji ka postizanju održivog razvoja suočava sa specifičnim izazovima. Najugroženije zemlje, a posebno afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more i male ostrvske države u razvoju, zaslužuju posebnu pažnju, kao i zemlje u kojima postoji sukob i postkonfliktne zemlje. Tu su i ozbiljni izazovi u mnogim zemljama sa srednjim nivoom dohota.

23. Ljudi koji su ugroženi moraju biti osnaženi. U one čije potrebe Agenda odražava spadaju sva djeca, mladi, osobe s invaliditetom (od kojih više od 80 odsto živi u siromaštvu), osobe koje žive sa HIV/AIDS, starije osobe, autohtoni narodi, izbjeglice i interno raseljene osobe i migranati. Riješeni smo da preduzmemo dalje djelotvorne mjere i radnje, u skladu sa međunarodnim pravom, da se uklone prepreke i ograničenja, ojača podrška i zadovolje posebne potrebe ljudi koji žive u područjima pogođenim složenim humanitarnim situacijama i područjima pogođenim terorizmom.

24. Privrženi smo okončanju siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva do 2030. godine. Svi ljudi moraju da postignu osnovni životni standard, između ostalog i putem sistema socijalne zaštite. Takođe smo odlučni da se okonča glad i da se kao prioritet postigne bezbjednost hrane, te da se stane na kraj svim oblicima neuhranjenosti. U tom smislu, potvrđujemo značajnu ulogu i inkluzivni karakter Odbora za bezbjednost hrane u svjetu i pozdravljamo Deklaraciju o ishrani i Okvir za djelovanje iz Rima. Opredijelićemo sredstva za razvoj ruralnih područja i održivu poljoprivredu i ribarstvo, podršku malim poljoprivrednicima, posebno ženama poljoprivrednicima, stočarima i ribarima u zemljama u razvoju, naročito najmanje razvijenim zemljama.

25. Obavezujemo se na pružanje inkluzivnog i pravednog kvalitetnog obrazovanja na svim nivoima - predškolskom, osnovnom, srednjem, tercijarnom, tehničkom i stručnom. Svi ljudi, bez obzira na njihov pol, starost, rasu ili etničku pripadnost, i osobe sa invaliditetom, migranti, autohtoni narodi, djeca i mladi, naričito oni u osjetljivim situacijama, treba da imaju pristup mogućnostima cjeloživotnog učenja koje će im pomoći da steknu znanje i vještine potrebne da iskoriste mogućnosti i u potpunosti učestvuju u društvu. Nastojaćemo da djeci i mladima pružimo podsticajno okruženje za potpuno ostvarenje njihovih prava i mogućnosti, i na taj način pomoći našim zemljama da iskoriste demografsku dividendu, između ostalog i putem bezbjednih i kohezivnih zajednica i porodica.

26. Da bi promovisali fizičko i mentalno zdravlje i dobrobit, te produžili životni vijek za sve, moramo postići univerzalnu pokrivenost zdravstvenim osiguranjem i pristup kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti. Niko ne mora da bude izostavljen. Obavezujemo se da ubrzamo napredak ostvaren do danas u pogledu smanjenja smrtnosti novorođenčadi, djece i majki na način što ćemo prije 2030. iskorijeniti sve takve smrtno slučajeve koji se mogu spriječiti. Posvećeni smo obezbjeđivanju univerzalnog pristupa uslugama seksualne i reproduktivne zdravstvene zaštite, uključujući planiranje porodice, informisanje i obrazovanje. Jednako ćemo ubrzati tempo napretka u borbi protiv malarije, HIV/AIDS-a, tuberkuloze, hepatitisa, ebola i ostalih zaraznih bolesti i epidemija, između ostalog i putem rješavanja problema sve prisutnije antimikrobske otpornosti i problema zanemarenih bolesti koje pogađaju zemlje u razvoju. Zalažemo se za prevenciju i liječenje nezazarnih bolesti,

uključujući poremećaje u ponašanju i razvoju i neuorološke poremećaje, koji predstavljaju veliki izazov za održivi razvoj.

27. Nastojaćemo da izgradimo jake ekonomske temelje za sve naše zemlje. Kontinuirani, inkluzivni i održivi privredni rast je ključan za prosperitet, a to će biti moguće samo ako se bogatstvo dijeli i rješava nejednakost u prihodima. Radićemo na izgradnji dinamičnih, održivih i inovativnih ekonomija usmjerenih na ljude i posebno promovisati zapošljavanje mladih, ekonomsko osnaživanje žena i dostojanstven rad za sve. Iskoristimo prisilni rad i trgovinu ljudima i okončati dječji rad u svim njegovim oblicima. Sve zemlje će imati koristi od zdrave i dobro obrazovane radne snage koja posjeduje znanje i vještine potrebne za produktivan i ispunjen rad i potpuno učešće u društvu. Ojačaćemo proizvodne kapacitete najmanje razvijenih zemalja u svim sektorima, između ostalog i putem strukturne transformacije. Usvojimo politike kojima se unapređuju proizvodni kapaciteti, produktivnost i produktivno zapošljavanje, finansijska uključenost, održiv razvoj poljoprivrede, stočarstva, ribarstva, održiv industrijski razvoj, univerzalan pristup dostupnim, pouzdanim, održivim i modernim energetske uslugama, održivi saobraćajni sistemi, kao i kvalitet i otpornost infrastrukture.

28. Obavezujemo se da sprovedemo temeljne promjene u načinu na koji naša društva proizvode i konzumiraju proizvode i usluge. Vlade, međunarodne organizacije, poslovni sektor i ostali nedržavni akteri i pojedinci moraju doprinijeti promjeni neodrživih obrazaca potrošnje i proizvodnje, između ostalog putem mobilizacije, iz svih izvora, finansijske i tehničke pomoći za jačanje naučnih, tehnoloških i inovacionih kapaciteta zemalja u razvoju kako bi mogle da se kreću u pravcu održivijih obrazaca potrošnje i proizvodnje. Podstičemo sprovođenje desetogodišnjeg Okvirnog programa o održivim obrascima potrošnje i proizvodnje. Sve zemlje, predvođene razvijenim zemljama, treba da djeluju uzimajući u obzir razvoj i mogućnosti zemalja u razvoju.

29. Svjesni smo pozitivnog doprinosa migranata za inkluzivni rast i održivi razvoj. Takođe smo svjesni da je međunarodna migracija višedimenzionalna stvarnost od velikog značaja za razvoj zemalja porijekla, tranzita i odredišta, koja zahtijeva koherentne i sveobuhvatne odgovore. Saradivaćemo na međunarodnom nivou kako bi migracije bile bezbjedne, mirne i redovne uz puno poštovanje ljudskih prava i kako bi obezbijedili humano postupanje prema migrantima bez obzira na migracioni status, izbjeglice i raseljenih osoba. Takva saradnja treba takođe da ojača otpornost zajednica koje primaju izbjeglice, posebno u zemljama u razvoju. Ističemo pravo migranata da se vrata u svoju zemlju državljanstva i podsjećamo da države moraju obezbijediti da njihovi državljani koji se vraćaju budu na odgovarajući način primljeni.

30. Države se snažno pozivaju da se suzdrže od proglašavanja i primjene jednostranih ekonomskih, finansijskih ili trgovinskih mjera koje nijesu u skladu sa međunarodnim pravom i Poveljom Ujedinjenih nacija, a koje sprečavaju postizanje punog ekonomskog i društvenog razvoja, posebno u zemljama u razvoju.

31. Potvrđujemo da je Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama glavni međunarodni, međuvladin forum za pregovore o globalnom odgovoru na klimatske promjene. Riješeni smo da odlučno pristupimo rješavanju opasnosti koje dolaze od klimatskih promjena i degradacije životne sredine. Globalna priroda klimatskih promjena zahtijeva najširu moguću međunarodnu saradnju sa ciljem ubrzanja smanjenja globalnih emisija gasova staklene bašte i

pristupanja prilagođavanju na nepovoljne uticaje klimatskih promjena. Sa ozbiljnom zabrinutošću konstatujemo značajan jaz između ukupnog efekta obećanja država potpisnica u smislu ublažavanja posljedica, u dijelu koji se odnosi na globalne godišnje emisije gasova staklene bašte do 2020. godine, i kretanja ukupnih emisija koja su u skladu sa vjerovatnoćom zadržavanja povećanja globalne prosječne temperature ispod 2 stepena celzijusa ili 1,5 stepena celzijusa iznad nivoa prije industrijskog razvoja.

32. U susret dvadeset i prvom zasijedanju Konferencije država potpisnica u Parizu, ističemo posvećenost svih država da rade na postizanju ambicioznog i univerzalnog klimatskog sporazuma. Još jednom potvrđujemo da će protokol, neki drugi pravni instrument ili dogovoreni ishod, sa pravnom snagom u skladu sa Konvencijom koja se primjenjuje na sve države potpisnice, na uravnotežen način rješavati, između ostalog, ublažavanje, prilagođavanje, finansiranje, razvoj i transfer tehnologije, jačanje kapaciteta i transparentnost djelovanja i podrške.

33. Svjesni smo da društveni i ekonomski razvoj zavisi od održivog upravljanja prirodnim resursima naše planete. Stoga smo odlučni da očuvamo i održivo koristimo okeane i mora, slatkovodne resurse, kao i šume, planine i ravnice i da zaštitimo biološku raznovrsnost, ekosisteme i biljni i životinjski svijet. Takođe smo odlučni da promovišemo održivi turizam, da smanjimo nestašicu i zagađenje vode, jačamo saradnju po pitanjima pojava i širenja pustinja, pješćanih oluja, degradacije zemljišta i suša i da promovišemo otpornost i smanjenje rizika od katastrofa. U tom smislu, radujemo se trinaestom sastanku Konferencije država potpisnica Konvencije o biološkoj raznovrsnosti koja će se održati u Meksiku.

34. Svjesni smo da su održivi urbani razvoj i upravljanje od ključne važnosti za kvalitet života naših naroda. Radićemo sa lokalnim vlastima i zajednicama na obnovi i planiranju naših gradova i ljudskih naselja kako bi promovisali koheziju zajednice i ličnu bezbjednost, te podstakli inovacije i zapošljavanje. Smanjićemo negativne uticaje urbanih aktivnosti i hemikalija koje su opasne po zdravlje ljudi i životnu sredinu, između ostalog i putem ekološki prihvatljivog upravljanja i bezbjedne upotrebe hemikalija, smanjenja i recikliranja otpada i efikasnijeg korišćenja vode i energije. Radićemo i na smanjenju uticaja gradova na globalni klimatski sistem. Takođe ćemo uzeti u obzir trendove i projekcije u pogledu broja stanovnika u našim nacionalnim strategijama i politikama ruralnog i urbanog razvoja. Radujemo se predstojećoj Konferenciji Ujedinjenih nacija o stanovanju i održivom urbanom razvoju koja će se održati u Kjotu.

35. Održivi razvoj se ne može postići bez mira i bezbjednosti, a mir i bezbjednost će biti ugroženi bez održivog razvoja. Nova Agenda prepoznaje potrebu da se izgrade miroljubiva, jednostavna i inkluzivna društva koja pružaju jednak pristup pravdi i koja se temelje na poštovanju ljudskih prava (uključujući i pravo na razvoj), na djelotvornu vladavinu prava i dobro upravljanje na svim nivoima, kao i na transparentnim, efikasnim i odgovornim institucijama. U Agendi su uzeti u obzir faktori koji dovode do nasilja, nesigurnosti i nepravde, kao što su nejednakost, korupcija, loše upravljanje i nezakoniti tokovi novca i oružja. Moramo udvostručiti naše napore na rješavanju ili sprečavanju sukoba i pružanju podrške post-konfliktnim zemljama, između ostalog i kroz obezbjeđivanje uloge za žene u izgradnji mira i izgradnji države. Tražimo preduzimanje daljih djelotvornih mjera i radnji, u skladu sa međunarodnim pravom, u cilju eliminisanja prepreka za potpuno ostvarivanje prava na samoopredjeljenje naroda koji žive pod kolonijalnom i

stranom okupacijom, koje i dalje negativno utiču na njihov ekonomski i društveni razvoj, kao i njihovu životnu sredinu.

36. Obavezujemo se da njeđujemo razumijevanje, toleranciju, međusobno poštovanje među kulturama i etiku globalnog građanstva i zajedničke odgovornosti. Prepoznavamo prirodnu i kulturnu raznolikost svijeta i svjesni smo da sve kulture i civilizacije mogu da doprinesu i imaju ključnu ulogu u postizanju održivog razvoja.

37. Sport je takođe važan element koji omogućava postizanje održivog razvoja. Svjesni smo sve većeg doprinosa sporta u ostvarivanju razvoja i mira kroz promociju tolerancije i poštovanja, kao i njegovog doprinosa osnaživanju žena i mladih ljudi, pojedinaca i zajednica, kao i zdravlju, obrazovanju i ciljevima socijalnog uključivanja.

38. Potvrđujemo, u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija, potrebu da se poštuje teritorijalni integritet i politička nezavisnost država.

Sredstva za sprovođenje

39. Opseg i ambicija nove Agende zahtijevaju obnovljeno Globalno partnerstvo kako bi se obezbijedilo njeno sprovođenje. Mi se u potpunosti obavezujemo na to. Ovo partnerstvo će raditi u duhu globalne solidarnosti, posebno solidarnosti sa najsiromašnijima i ljudima u osjetljivim situacijama. Partnerstvo će omogućiti intenzivan globalni angažman kao podršku sprovođenju svih Ciljeva i konkretnih zadataka, te na taj način okupiti vlade, privatni sektor, civilno društvo, sistem Ujedinjenih nacija i druge aktere i mobilisati sve raspoložive resurse.

40. Zadaci u pogledu sredstava za sprovođenje iz Cilja 17 i iz svih pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja od ključnog su značaja za realizaciju naše Agende i od jednake su važnosti kao i drugi Ciljevi i konkretni zadaci. Agenda, uključujući i Ciljeve održivog razvoja, može se sprovesti u okviru obnovljenog Globalnog partnerstva za održivi razvoj, uz podršku konkretnih politika i aktivnosti koje se navode u dokumentu usvojenom na trećoj Međunarodnoj konferenciji o **finansiranju za razvoj**, održanoj u Adis Abebi od 13. do 16. jula 2015. Pozdravljamo podršku koju je Generalna skupština dala Akcionom planu iz Adis Abebe, koji je sastavni dio Agende za održivi razvoj do 2030. Prepoznavamo da je puna implementacija Akcionog plana iz Adis Abebe od ključnog značaja za realizaciju Ciljeva i konkretnih zadataka održivog razvoja.

41. Svjesni smo da svaka zemlja ima primarnu odgovornost za sopstveni ekonomski i društveni razvoj. Nova Agenda se bavi sredstvima potrebnim za sprovođenje Ciljeva i konkretnih zadataka. Svjesni smo da će to obuhvatiti mobilizaciju finansijskih sredstava, kao i izgradnju kapaciteta i transfer ekološki prihvatljivih tehnologija u zemlje u razvoju pod povoljnim uslovima, uključujući koncesione i povlaštene uslove, kako je zajednički dogovoreno. Javne finansije, kako domaće tako i međunarodne, će igrati važnu ulogu u pružanju osnovnih usluga i obezbjeđivanju javnih dobara kao i u katalizovanju drugih izvora finansiranja. Prepoznavamo ulogu raznovrsnog privatnog sektora, od mikro-poduzeća do zadruga i multinacionalnih kompanija, kao i onu koju imaju organizacije civilnog društva i filantropske organizacije u sprovođenju nove Agende.

42. Podržavamo sprovođenje odgovarajućih strategija i programa djelovanja, uključujući Deklaraciju i Program djelovanja iz Istanbula, Ubrzane modalitete djelovanja SIDS (SAMOA) i Program djelovanja za zemlje u razvoju bez izlaza na

more iz Beča za period 2014-2024, i potvrđujemo značaj podrške Agendi Afričke unije do 2063. i programu Novog partnerstva za razvoj Afrike, pri čemu su sva ova dokumenta sastavni dio nove Agende. Svjesni smo velikog izazova za postizanje trajnog mira i održivog razvoja u zemljama u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama.

43. Ističemo da međunarodne javne finansije igraju važnu ulogu kao dopuna naporima zemalja na mobilizaciji javnih resursa u zemlji, naročito u najsiromašnijim i najugroženijim zemljama sa ograničenim domaćim resursima. Važan način korišćenja međunarodnih javnih finansija, uključujući zvaničnu razvojnu pomoć (ODA) je katalizovanje dodatne mobilizacije resursa iz drugih izvora, javnih i privatnih. Pružaoci ODA pomoći potvrđuju svoje obaveze, uključujući obavezu brojnih razvijenih zemljama da ostvare cilj od 0,7 posto bruto nacionalnog dohotka za zvaničnu razvojnu pomoć (ODA/BND) za zemlje u razvoju i 0,15 posto do 0,2 posto ODA/BND za najmanje razvijene zemlje.

44. Prepoznajemo značaj međunarodnih finansijskih institucija za podršku, u skladu sa svojim mandatima, prostoru za djelovanje svake zemlje, a posebno zemljama u razvoju. Ponovo se obavezujemo da širimo i jačamo glas i učešće zemalja u razvoju - uključujući afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more, male ostvrvske države u razvoju i zemlje srednjeg nivoa dohotka - u međunarodnom ekonomskom odlučivanju, utvrđivanju normi i globalnom ekonomskom upravljanju.

45. Takođe prepoznajemo ključnu ulogu nacionalnih parlamenata kroz donošenje zakona i usvajanje budžeta i njihovu ulogu u obezbjeđivanju odgovornosti za djelotvorno sprovođenje naših obaveza. Vlade i javne ustanove će takođe blisko saradivati na sprovođenju sa regionalnim i lokalnim vlastima, subregionalnim institucijama, međunarodnim institucijama, akademskom zajednicom, filantropskim organizacijama, volonterskim grupima i drugima.

46. Ističemo važnu ulogu i komparativnu prednost odgovarajućeg, koherentnog, efikasnog i djelotvornog sistema Ujedinjenih nacija, koji bi imao adekvatne resurse, u pružanju podrške postizanju Ciljeva održivog razvoja i održivog razvoja uopšte. Pored isticanja važnosti većeg nacionalnog vlasništva i vodstva na nivou države, izražavamo našu podršku postojećem dijalogu u Ekonomsko-socijalnom savjetu o dugoročnom pozicioniranju razvojnog sistema Ujedinjenih nacija u kontekstu ove Agende.

Praćenje i procjena

47. Naše vlade imaju primarnu odgovornost za praćenje i procjenu, na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou, po pitanju napretka ostvarenog u sprovođenju Ciljeva i konkretnih zadataka u sljedećih 15 godina. Da bi podržali odgovornost prema našim građanima, obezbijedićemo sistematsko praćenje i procjenu na različitim nivoima, kao što je utvrđeno ovom Agendom i Akcionim planom iz Adis Abebe. Politički forum na visokom nivou pod okriljem Generalne skupštine i Ekonomsko-socijalnog savjeta će imati centralnu ulogu u praćenju i procjeni na globalnom nivou.

48. Kao pomoć u tom poslu izrađuju se indikatori. Da bi se pomoglo u mjerenju ostvarenog napretka i osiguralo da niko nije zaboravljen biće potrebni kvalitetni, dostupni, pravovremeni i pouzdani podaci razdijeljeni po kategorijama. Takvi

podaci su ključni za donošenje odluka. Podatke i informacije iz postojećih mehanizama izvještavanja treba koristiti gdje je to moguće. Slažemo se da intenziviramo svoje napore na jačanju statističkih kapaciteta u zemljama u razvoju, a posebno u afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju bez izlaza na more, ostrvskim zemljama u razvoju i zemljama sa srednjim nivoom prihoda. Privrženi smo izradi širih mjera ostvarenog napretka koje bi dopunjavale bruto domaći proizvod.

Poziv na djelovanje da promijenimo naš svijet

49. Prije sedamdeset godina, starija generacija svjetskih lidera se okupila kako bi formirala Ujedinjene nacije. Iz pepela rata i podjela stvorili su ovu organizaciju i vrijednosti mira, dijaloga i međunarodne saradnje na koje se ona oslanja. Najveće otjelotvorenje tih vrijednosti je Povelja Ujedinjenih nacija.

50. Danas takođe donosimo odluku od velikog historijskog značaja. Riješeni smo da gradimo bolju budućnost za sve ljude, uključujući milione onih kojima je uskraćena mogućnost da žive pristojnim, dostojanstvenim i ispunjenim životom i da ostvare svoj puni ljudski potencijal. Možemo biti prva generacija koja će uspjeti da okonča siromaštvo, baš kao što možemo da budemo posljednja koja ima šansu da spasi planetu. Ako uspijemo u našim ciljevima svijet će 2030. godine biti bolje mjesto.

51. Ono što najavljujemo danas - Agendu za globalno djelovanje u narednih 15 godina - je povelja za ljude i planetu u dvadeset i prvom vijeku. Djeca i mlade žene i muškarci su ključni faktori promjene i u novim Ciljevima će pronaći platformu da usmjere svoje bezgranične kapacitete prema aktivizmu za stvaranje boljeg svijeta.

52. „Mi narodi“ su čuvane uvodne riječi Povelje Ujedinjenih nacija. To smo „mi narodi“ koji danas započinjemo naš put do 2030. U naše putovanje biće uključene vlade, kao i parlamenti, sistem Ujedinjenih nacija i druge međunarodne institucije, lokalne vlasti, autohtoni narodi, civilno društvo, poslovni i privatni sektor, znanstvena i akademska zajednica - i svi ljudi. Milioni su već učestvovali u Agendi i biće njeni vlasnici. To je Agenda ljudi, od ljudi i za ljude - i to će, vjerujemo, osigurati njen uspjeh.

53. Budućnost čovječanstva i naše planete leži u našim rukama. Ona je takođe u rukama današnje mlađe generacije, koji će prenijeti baklju budućim generacijama. Mi smo iscartali put do održivog razvoja, a na svima nama će biti da obezbijedimo da putovanje bude uspješno i njegove koristi nepovratne.

Ciljevi i konkretni zadaci održivog razvoja

54. Nakon inkluzivnog procesa međuvladinih pregovora, a na osnovu prijedloga Otvorene radne grupe o Ciljevima održivog razvoja¹, koji uključuje njihovu okvirnu kontekstualizaciju, u nastavku su dati Ciljevi i konkretni zadaci koje smo dogovorili.

55. Ciljevi i konkretni zadaci održivog razvoja su integrisani i nedjeljivi, globalni su po prirodi i univerzalno primjenjivi, pritom uzimaju u obzir različite nacionalne realnosti, kapacitete i nivoe razvoja i poštuju nacionalne politike i prioritete.

¹ Datog u izvještaju Otvorene radne grupe Generalne skupštine za Ciljeve održivog razvoja (A/68/970 i Corr.1; vidi takođe A/68/970/Add.1 i 2).

Konkretni zadaci su definisani kao aspiracioni i globalni, pri čemu svaka Vlada utvrđuje sopstvene konkretne zadatke vođena globalnim nivoom ambicije, ali uzimajući u obzir nacionalne okolnosti. Svaka Vlada će odlučiti kako te aspiracione i globalne ciljeve treba uvesti u nacionalne planske procese, politike i strategije. Važno je prepoznati vezu između održivog razvoja i drugih relevantnih postojećih procesa u oblasti ekonomije, razvoja društva i zaštite životne sredine.

56. Pri odlučivanju o ovim Ciljevima i konkretnim zadacima, svjesni smo da se svaka zemlja suočava sa specifičnim izazovima u postizanju održivog razvoja, te ističemo posebne izazove sa kojima se suočavaju najugroženije zemlje, a posebno afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more i ostrvske države u razvoju, kao i specifične izazove sa kojima se suočavaju zemlje srednjeg nivoa prihoda. Takođe je potrebno posebnu pažnju posvetiti zemljama u kojima postoje sukobi.

57. Svjesni smo da osnovni podaci za nekoliko ciljeva ostaju nedostupni i pozivamo na veću podršku unapređenju prikupljanja podataka i izgradnji kapaciteta u državama članicama, u cilju izrade nacionalnih i globalnih polaznih tačaka tamo gdje još uvijek ne postoje. Obavezujemo se na rješavanje pitanja ove praznine u prikupljanju podataka kako bi se obezbijedile bolje informacije za mjerenje napretka, posebno kod onih konkretnih zadataka kod kojih nema jasnih numeričkih zadatah vrijednosti.

58. Ohrabrujemo postojeće napore država u drugim forumima na rješavanju ključnih pitanja koja predstavljaju potencijalne izazove za sprovođenje naše Agende i poštujemo nezavisne mandate tih procesa. Naša namjera je da Agenda i njeno sprovođenje podrže, a da ne dovode u pitanje, te druge procese i odluke koje se u njima donesu.

59. Svjesni smo da postoje različiti pristupi, vizije, modeli i instrumenti koji stoje na raspolaganju svakoj zemlji za postizanje održivog razvoja, u skladu sa njenim nacionalnim okolnostima i prioritetima, i potvrđujemo da su planeta Zemlja i njezini ekosistemi naš zajednički dom i da je „Majka Zemlja“ zajednički izraz u velikom broju zemalja i regiona.

Ciljevi održivog razvoja

Cilj 1. Svuda okončati siromaštvo u svim njegovim oblicima

Cilj 2. Okončati glad, postići bezbjednost hrane, unaprijediti ishranu i promovisati održivu poljoprivredu

Cilj 3. Obezbijediti zdrave živote i promovisati dobrobit za sve ljude u svim uzrastima

Cilj 4. Obezbijediti inkluzivno i pravedno obrazovanje i promovisati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve

Cilj 5. Postići ravnopravnost rodova i osnažiti sve žene i djevojčice

Cilj 6. Obezbijediti pristup i održivo upravljanje vodom i kanalizacijom za sve

Cilj 7. Obezbijediti pristup povoljnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve

Cilj 8. Promovisati kontinuiran, inkluzivan i održiv privredni rast, puno i produktivno zaposlenje i dostojanstven rad za sve

Cilj 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i podsticati inovacije

Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između zemalja

Cilj 11. Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, bezbjednim, otpornim i održivim

Cilj 12. Obezbijediti održive obrasce potrošnje i proizvodnje

Cilj 13. Preduzeti hitne radnje u borbi protiv klimatskih promjena i njihovog uticaja*

Cilj 14. Sačuvati i održivo koristiti okeane, mora i morske resurse za održivi razvoj

Cilj 15. Zaštititi, obnoviti i promovisati održivo korišćenje kopnenih ekosistema, održivo upravljati šumama, suzbiti pojavu i širenje pustinja, zaustaviti i preokrenuti proces degradacije zemljišta i zaustaviti gubitak biološke raznovrsnosti

Cilj 16. Promovisati miroljubiva i inkluzivna društva za održivi razvoj, obezbijediti svima pristup pravdi i izgraditi djelotvorne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima

Cilj 17. Unaprijediti sredstva za sprovođenje i obnoviti Globalno partnerstvo za održivi razvoj

* Prepoznajući da je Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama primarni međunarodni, međuvladin forum za pregovore o globalnom odgovoru na klimatske promjene.

Cilj 1. Svuda okončati siromaštvo u svim njegovim oblicima

1.1 Do 2030. godine, svuda iskorijeniti ekstremno siromaštvo među ljudima, koje se trenutno mjeri kao ljudi koji žive sa manje od \$1,25 na dan

1.2 Do 2030. godine, smanjiti najmanje za pola udio muškaraca, žena i djece svih uzrasta koji žive u siromaštvu u svim njegovim dimenzijama u skladu sa nacionalnim definicijama

1.3 Sprovesti nacionalno odgovarajuće sisteme i mjere socijalne zaštite, uključujući osnovni skup prava iz te oblasti, i do 2030. postići značajnu pokrivenost siromašnih i ugrizanih

1.4 Obezbijediti do 2030. godine da svi muškarci i žene, a posebno siromašni i ranjivi, imaju jednaka prava na ekonomske resurse, kao i pristup osnovnim uslugama, vlasništvu i kontroli nad zemljištem i drugim oblicima vlasništva, nasljedstvu, prirodnim resursima, odgovarajućim novim tehnologijama i finansijskim uslugama, uključujući mikrofinansiranje.

1.5 Do 2030. godine, izgraditi otpornost siromašnih i onih u osjetljivim situacijama i smanjiti njihovu izloženost i ugroženost od ekstremnih klimatskih pojava i drugih ekonomskih, društvenih i ekoloških šokova i katastrofa.

1.a Omogućiti značajnu mobilizaciju sredstava iz raznih izvora, između ostalog i putem poboljšane razvojne saradnje, u cilju obezbjeđivanja adekvatnih i predvidljivih sredstava za zemlje u razvoju, posebno najmanje razvijene zemlje, da mogu da sprovedu programe i politike za okončanje siromaštva u svim njegovim dimenzijama.

1.b Izraditi odgovarajuće okvire politika na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, koje će se zasnivati na rodno senzitivnim strategijama razvoja usmjerenim na siromašne, u cilju podrške ubrzanom ulaganju u aktivnosti na iskorjenjivanju siromaštva

Cilj 2. Okončati glad, postići bezbjednost hrane, unaprijediti ishranu i promovisati održivu poljoprivredu

2.1 Do 2030. godine, okončati glad i obezbijediti pristup za sve ljude, naročito siromašne i ljude u osjetljivim situacijama, uključujući odojčad, hrani koja je bezbjedna, nutritivna i koje ima u dovoljnim količinama

2.2 Do 2030. godine, iskorijeniti sve oblike pothranjenosti, između ostalog i realizovanjem, do 2025. godine, međunarodno dogovorenih ciljeva u pogledu zaostajanja u rastu i nedovoljne težine djece mlađe od 5 godina, i rješavati prehrambene potrebe djevojčica adolescenata, trudnica, dojilja i starijih osoba

2.3 Do 2030. godine, udvostručiti poljoprivrednu produktivnost i prihode malih proizvođača hrane, posebno žena, autohtonih naroda, porodičnih poljoprivrednih imanja, stočara i ribara, između ostalog putem bezbjednog i jednakog pristupa zemljištu, drugim proizvodnim resursima i doprinosima, znanju, finansijskim uslugama, tržištima i mogućnostima za dobijanje dodatne vrijednosti i zapošljavanja u drugim sektorima pored poljoprivrede

2.4 Do 2030. godine, obezbijediti održive sisteme proizvodnje hrane i sprovesti otporne poljoprivredne prakse koje povećavaju produktivnost i proizvodnju, koje pomažu održavanju ekosistema, koje jačaju kapacitete za prilagođavanje na

klimatske promjene, ekstremne vremenske uslove, suše, poplave i druge nepogode i koje progresivno poboljšavaju kvalitet zemljišta i tla

2.5 Do 2020. godine, očuvati genetsku raznolikost sjemena, gajenih biljaka i uzgojenih i domaćih životinja i njima bliskih divljih vrsta, između ostalog koristeći banke sjemena i biljaka na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou koje su diversifikovane i kojima se na odgovarajući način upravlja, kao i promovisanjem pristupa, poštene i pravede podjele koristi koje proizilaze iz upotrebe genetskih resursa i povezanog tradicionalnog znanja, kao što je međunarodno dogovoreno

2.a Povećati ulaganja, između ostalog i kroz poboljšanu međunarodnu saradnju, u ruralnu infrastrukturu, poljoprivredna istraživanja i proširenje usluga, razvoj tehnologije i banke gena biljaka i stoke kako bi se unaprijedili poljoprivredni proizvodni kapaciteti u zemljama u razvoju, a posebno u najmanje razvijenim zemljama

2.b Ispraviti i spriječiti trgovinska ograničenja i narušavanja na svjetskim poljoprivrednim tržištima, između ostalog i kroz paralelno eliminisanje svih oblika poljoprivrednih izvoznih subvencija i svih izvoznih mjera sa ekvivalentnim efektom, u skladu sa mandatom Razvojnog programa iz Dohe

2.c Usvojiti mjere za adekvatno funkcionisanje tržišta prehrambenih proizvoda i preradevina i omogućiti pravovremeni pristup informacijama na tržištu, uključujući informacije o rezervama hrane, kako bi se pomoglo u ograničavanju ekstremne promjenjivosti cijena hrane

Cilj 3. Obezbijediti zdrave živote i promovisati dobrobit za sve ljude u svim uzrastima

3.1 Do 2030. godine, smanjiti globalni koeficijent smrtnosti majki na manje od 70 na 100.000 živo rođene djece

3.2 Do 2030. godine, zaustaviti umiranje novorođenčadi i djece mlađe od 5 godina od bolesti koje se mogu spriječiti, pri čemu sve zemlje za cilj imaju smanjenje neonatalnog mortaliteta najmanje na samo 12 smrtnih slučajeva na 1.000 živo rođene djece i smrtnost djece mlađe od 5 godina najmanje na samo 25 smrtnih slučajeva na 1.000 živo rođene djece

3.3 Do 2030. godine, okončati epidemiju AIDS-a, tuberkuloze, malarije i zapostavljenih tropskih bolesti i suzbijati hepatitis, bolesti koje se prenose putem vode i druge zarazne bolesti

3.4 Do 2030. godine, za jednu trećinu smanjiti preranu smrtnost od nezaraznih bolesti putem prevencije i liječenja i promovisanja mentalnog zdravlja i dobrobiti

3.5 Ojačati prevenciju i liječenje od zloupotrebe, uključujući zloupotrebu opojnih droga i štetno korišćenje alkohola

3.6 Do 2020. godine, na globalnom nivou prepoloviti broj nastradalih i povrijeđenih od saobraćajnih nesreća

3.7 Do 2030. godine, obezbijediti univerzalan pristup uslugama seksualnog i reproduktivnog zdravlja, uključujući planiranje porodice, informisanje i edukaciju, kao i integrisanje reproduktivnog zdravlja u nacionalne strategije i programe

3.8 Ostvariti univerzalnu pokrivenost zdravstvenim osiguranjem, uključujući zaštitu od finansijskih rizika, pristup kvalitetnim osnovnim uslugama zdravstvene zaštite i pristup bezbjednim, djelotvornim, kvalitetnim i povoljnim najvažnijim lijekovima i vakcinama za sve

3.9 Do 2030. godine, značajno smanjiti broj smrtnih slučajeva i oboljenja od opasnih hemikalija i zagađenja vazduha, vode i tla

3.a U svim zemljama jačati sprovođenje Okvirne konvencije Svjetske zdravstvene organizacije o kontroli duvana, u skladu sa potrebama

3.b Podržati istraživanje i razvoj vakcina i lijekova za zarazne i nezarazne bolesti koje prvenstveno pogađaju zemlje u razvoju, obezbijediti pristup povoljnim osnovnim lijekovima i vakcinama, u skladu sa Deklaracijom o Sporazumu TRIPS i javnom zdravstvu iz Dohe, kojom se potvrđuje pravo zemalja u razvoju da u potpunosti koriste odredbe Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine u pogledu fleksibilnosti radi zaštite javnog zdravlja, a naročito da obezbijede pristup lijekovima za sve

3.c Znatno povećati finansiranje zdravstva i zapošljavanje, razvoj, obuku i zadržavanje zdravstvenih radnika u zemljama u razvoju, posebno u najmanje razvijenijim zemljama i malim ostrvskim državama u razvoju

3.d Osnažiti kapacitete svih zemalja, a posebno zemalja u razvoju, za rano upozorenje, smanjenje rizika i upravljanje nacionalnim i globalnim zdravstvenim rizicima

Cilj 4. Obezbijediti inkluzivno i pravedno obrazovanje i promovisati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve

4.1 Do 2030. godine, obezbijediti da sve djevojčice i dječaci završe besplatno, pravedno i kvalitetno osnovno i srednje obrazovanje koje će pružiti odgovarajuće i djelotvorne ishoda učenja

4.2 Do 2030. godine, obezbijediti da sve djevojčice i dječaci imaju pristup kvalitetnom razvoju, brizi i predškolskom obrazovanju u ranom djetinjstvu, tako da budu spremni za osnovno obrazovanje

4.3 Do 2030. godine, obezbijediti jednak pristup za sve žene i muškarce povoljnom i kvalitetnom tehničkom, stručnom i tercijarnom obrazovanju, uključujući univerzitete

4.4 Do 2030. godine, značajno povećati broj mladih i odraslih osoba koje posjeduju odgovarajuće vještine, uključujući tehničke i stručne vještine, za zapošljavanje, dostojanstvena radna mjesta i preduzetništvo

4.5 Do 2030. godine, eliminisati razliku među rodovima u obrazovanju i obezbijediti jednak pristup svim nivoima obrazovanja i stručnog osposobljavanja za ugrožene grupe, uključujući osobe sa invaliditetom, autohtone narode i djecu u osjetljivim životnim situacijama

4.6 Do 2030. godine, obezbijediti da svi mladi i znatan udio odraslih, i muškaraca i žena, nauče da čitaju i pišu i steknu numeričku pismenost

4.7 Do 2030. godine, obezbijediti da svi koji uče stiču ona znanja i vještine koje su potrebne za promovisanje održivog razvoja, između ostalog i putem obrazovanja

za održivi razvoj i za održive stilova života, ljudskih prava, ravnopravnosti rodova, promovisanja kulture mira i nenasilja, globalnog državljanstva i uvažavanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju

4.a Izgraditi i nadograditi objekte za obrazovanje koji su prilagođeni djeci i osobama sa invaliditetom, koji su rodno senzitivni i pružaju bezbjedno, nenasilno, inkluzivno i djelotvorno okruženje za učenje za sve

4.b Do 2020. godine, na globalnom nivou značajno povećati broj raspoloživih stipendija za zemlje u razvoju, posebno za najmanje razvijene zemlje, male ostrvske države i afričke zemlje, za upis u visoko obrazovanje, uključujući stručno osposobljavanje i informaciono-komunikacione tehnologije, tehničke, inženjerske i naučne programe u razvijenim zemljama i drugim zemljama u razvoju

4.c Do 2030. godine, značajno povećati broj kvalifikovanih nastavnika, između ostalog i kroz međunarodnu saradnju za osposobljavanje nastavnika u zemljama u razvoju, a naročito najmanje razvijenim zemljama i malih ostrvskim državama u razvoju

Cilj 5. Postići ravnopravnost rodova i osnažiti sve žene i djevojčice

5.1 Svuda eliminisati sve oblike diskriminacije protiv svih žena i djevojčica

5.2 Eliminirati sve oblike nasilja nad svim ženama i djevojčicama u javnim i privatnim sferama, uključujući trgovinu ljudima i seksualne i druge vrste iskorišćavanja

5.3 Eliminirati sve štetne prakse, kao što je dječiji, rani i prisilni brak i sakaćenje ženskih genitalija

5.4 Prepoznati i cijiniti neplaćenu njegu i poslove u domaćinstvu kroz pružanje javnih usluga, infrastrukturu i politike socijalne zaštite i promovisanje zajedničke odgovornosti u domaćinstvu i porodici, u skladu sa potrebama na nacionalnom nivou

5.5 Obezbijediti puno i djelotvorno učešće žena i jednake mogućnosti za vođstvo na svim nivoima odlučivanja u političkom, privrednom i javnom životu

5.6 Obezbijediti univerzalni pristup seksualnom i reproduktivnom zdravlju i reproduktivnim pravima u skladu sa Programom djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju i Platformom za djelovanje iz Pekinga i dokumentima koja su usvojena na konferencijama na kojima su ta dva plana analizirana

5.a Preduzeti reforme kako bi žene dobile jednaka prava na privredne resurse, kao i pristup vlasništvu i kontroli nad zemljištem i drugim oblicima imovine, finansijskim uslugama, nasljedstvu i prirodnim resursima, u skladu sa nacionalnim zakonima

5.b Unaprijediti korišćenje pomoćne tehnologije, posebno informaciono-komunikacione tehnologije, za promovisanje osnaživanja žena

5.c Usvojiti i ojačati odgovarajuće politike i važeće zakone za promovisanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojčica na svim nivoima

Cilj 6. Obezbijediti pristup i održivo upravljanje vodom i kanalizacijom za sve

- 6.1 Do 2030. godine, ostvariti univerzalan i pravedan pristup bezbjednoj i povoljnoj vodi za piće za sve
- 6.2 Do 2030. godine, ostvariti ravnopravan pristup odgovarajućoj kanalizaciji i higijenskim uslovima za sve i iskorijeniti defekaciju na otvorenom, pritom obraćajući posebnu pažnju na potrebe žena i djevojčica i ljudi u osjetljivim situacijama
- 6.3 Do 2030. godine, poboljšati kvalitet vode smanjenjem zagađenja, uklanjanjem otpada i minimalnim ispuštanjem opasnih hemikalija i materijala, smanjenjem za polovinu udjela nepročišćenih otpadnih voda i značajnim povećanjem recikliranja i bezbjedne ponovne upotrebe na globalnom nivou
- 6.4 Do 2030. godine, značajno povećati efikasnost korišćenja vode u svim sektorima i obezbijediti održivo crpljenje i snabdijevanje pitkom vodom u cilju rješavanja nestašice vode i značajno smanjiti broj ljudi koji pate zbog nestašice vode
- 6.5 Do 2030. godine, sprovesti integrisano upravljanje vodnim resursima na svim nivoima, između ostalog i putem prekogranične saradnje, u skladu sa potrebama
- 6.6 Do 2020. godine, zaštititi i obnoviti ekosisteme povezane sa vodama, uključujući planine, šume, močvare, rijeke, podzemne rezervoare i jezera
- 6.a Do 2030. godine, proširiti međunarodnu saradnju i podršku za izgradnju kapaciteta za zemlje u razvoju u aktivnostima i programima koji su povezani sa vodom i kanalizacijom, uključujući tehnologije sakupljanja vode, desalinizacije, efikasnog korišćenja vode, pročišćavanja otpadnih voda, recikliranja i ponovnog korišćenja
- 6.b Podrška i jačanje učešća lokalnih zajednica u unapređenju upravljanja vodama i kanalizacijom

Cilj 7. Obezbijediti pristup povoljnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve

- 7.1 Do 2030. godine, obezbijediti univerzalni pristup povoljnim, pouzdanim i modernim energetskekim uslugama
- 7.2 Do 2030. godine, značajno povećati udio obnovljivih izvora energije u globalnoj ukupnoj potrošnji energije
- 7.3 Do 2030. godine, dvostruko povećati globalnu stopu poboljšanja energetske efikasnosti
- 7.a Do 2030. godine, unaprijediti međunarodnu saradnju kako bi se omogućio lakši pristup istraživanjima i tehnologijama čiste energije, uključujući energiju iz obnovljivih izvora, energetske efikasnost i napredne i čistije tehnologije fosilnih goriva, te promovisala ulaganja u energetske infrastrukturu i tehnologije čiste energije
- 7.b Do 2030. godine, proširiti infrastrukturu i nadograditi tehnologije za pružanje modernih i održivih energetskekih usluga za sve u zemljama u razvoju, a posebno najmanje razvijenim zemljama, malim ostrvskim državama u razvoju i zemljama u razvoju bez izlaza na more, u skladu sa njihovim pojedinačnim programima podrške

Cilj 8. Promovisati kontinuiran, inkluzivan i održiv privredni rast, puno i produktivno zaposlenje i dostojanstven rad za sve

8.1 Podržati privredni rast po glavi stanovnika u skladu sa nacionalnim okolnostima i, naročito, najmanje 7 odsto rasta bruto domaćeg proizvoda godišnje u najmanje razvijenim zemljama

8.2 Ostvariti veći nivo ekonomske produktivnosti kroz diversifikaciju, tehnološku nadogradnju i inovacije, između ostalog i kroz usmjerenost na visoku dodatu vrijednost i sektore koji zahtijevaju veliki broj radnika

8.3 Promovisati razvojno orijentisane politike koje podržavaju produktivne aktivnosti, otvaranje dostojanstvenih radnih mjesta, preduzetništvo, kreativnost i inovativnost, i podstiču formalizaciju i rast mikro, malih i srednjih preduzeća, između ostalog i kroz pristup finansijskim uslugama

8.4 Postepeno, do 2030. godine, poboljšati globalnu efikasnost korišćenja resursa u potrošnji i proizvodnji i nastojati da se privredni rast razdvoji od degradacije životne sredine, u skladu sa desetogodišnjim Okvirnim programima o održivoj potrošnji i proizvodnji, pri čemu razvijene zemljame predvode ove napore

8.5 Do 2030. godine, postići punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve žene i muškarce, uključujući mlade i osobe sa invaliditetom, i jednaku platu za rad jednake vrijednosti

8.6 Do 2020. godine, značajno smanjiti udio mladih koji nijesu obuhvaćeni zapošljavanjem, obrazovanjem ili obukom

8.7 Preduzeti neposredne i djelotvorne mjere za iskorjenjivanje prisilnog rada, eliminisanje modernog ropstva i trgovine ljudima i obezbijediti zabranu i ukidanje najgorih oblika dječjeg rada, uključujući regrutaciju i korišćenje djece vojnika, a do kraja 2025. okončati dječji rad u svim njegovim oblicima

8.8 Zaštititi radnička prava i promovisati sigurno i bezbjedno radno okruženje za sve radnike, uključujući i radnike migrante, posebno žene migrante i osobe sa nesigurnim zaposlenjem

8.9 Do 2030. godine, osmisliti i sprovesti politike za promovisanje održivog turizma koji otvara radna mjesta i promoviše lokalnu kulturu i proizvode

8.10 Ojačati kapacitete domaćih finansijskih institucija za podsticanje i širenje pristupa bankarstvu, osiguranju i finansijskim uslugama za sve

8.a Povećati podršku zemljama u razvoju i posebno najmanje razvijenim zemljama kroz Pomoć za trgovinu, uključujući Prošireni integrisani okvir za tehničku pomoć najmanje razvijenim zemljama povezanu sa trgovinom

8.b Do 2020. godine, razviti i operacionalizovati globalnu strategiju zapošljavanja mladih i sprovesti Globalni pakt o radnim mjestima Međunarodne organizacije rada

Cilj 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i podsticati inovacije

9.1 Izgraditi kvalitetnu, pouzdanu, održivu i otpornu infrastrukturu, uključujući regionalnu i prekograničnu infrastrukturu, kao podršku privrednom razvoju i dobrobiti ljudi, uz fokus na povoljan i ravnopravan pristup za sve

9.2 Promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i, do 2030. godine, znatno povećati udio industrije u zaposlenosti i bruto domaćem proizvodu, u skladu sa nacionalnim okolnostima, i udvostručiti njen udio u najmanje razvijenim zemljama

9.3 Povećati pristup malih industrijskih i drugih preduzeća, posebno u zemljama u razvoju, finansijskim uslugama, uključujući povoljne kredite, i njihovu integraciju u lance vrijednosti i tržišta

9.4 Do 2030. godine, unaprijediti industriju infrastrukture i rekonstrukcije da bude održiva, sa povećanom efikasnošću korišćenja resursa i većim prihvatanjem čistih i ekološki prihvatljivih tehnologija i industrijskih procesa, pri čemu sve zemlje preduzimaju radnje u skladu sa svojim mogućnostima

9.5 Unaprijediti naučna istraživanja, poboljšati tehnološke mogućnosti industrijskih sektora u svim zemljama, a posebno u zemljama u razvoju, uključujući, do 2030. godine, podsticanje inovacija i značajno povećanje broja zaposlenih u sektoru istraživanja i razvoja na milion ljudi, kao i javnu i privatnu potrošnju na istraživanje i razvoj

9.a Omogućiti izgradnju održive i otporne infrastrukture u zemljama u razvoju kroz povećanu finansijsku, tehnološku i tehničku podršku afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju bez izlaza na more i malim ostrvskim državama u razvoju

9.b Podržati domaći razvoj tehnologije, istraživanje i inovacije u zemljama u razvoju, uključujući obezbjeđivanje podsticajnog strateškog okruženja za, između ostalog, industrijsku diversifikaciju i dodatnu vrijednost robe

9.c Značajno povećati pristup informaciono-komunikacionim tehnologijama i težiti pružanju univerzalnog i povoljnog pristupa internetu u najmanje razvijenim zemljama do 2020. godine

Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između zemalja

10.1 Do 2030. godine, postepeno postići i održavati rast prihoda za 40 posto stanovništva iz donjeg dijela po visini primanja i to po stopi višoj od nacionalnog prosjeka

10.2 Do 2030. godine, osnažiti i promovisati društvenu, ekonomsku i političku uključenost svih, bez obzira na starost, pol, invaliditet, rasu, etničku pripadnost, porijeklo, vjeru ili ekonomski ili drugi status

10.3 Obezbijediti jednake mogućnosti i smanjiti nejednakosti ishoda, između ostalog i kroz eliminisanje diskriminatorskih zakona, politika i praksi i promovisanje odgovarajućih zakona, politika i mjera po tom pitanju

10.4 Usvojiti fiskalnu politiku i politike plata i socijalne zaštite i postepeno postići veću jednakost

10.5 Poboljšati regulisanje i praćenje globalnih finansijskih tržišta i institucija, te ojačati sprovođenje tih propisa

10.6 Obezbijediti bolju zastupljenost i glas za zemlje u razvoju u odlučivanju u globalnim međunarodnim ekonomskim i finansijskim institucijama kako bi se dobile djelotvornije, kredibilnije, odgovornije i legitimnije institucije

10.7 Omogućiti mirne, bezbjedne, redovne i odgovorne migracije i mobilnost ljudi, između ostalog i kroz sprovođenje isplaniranih migracionih politika kojima se dobro upravlja

10.a Sprovesti načelo posebnog i drugačijeg postupanja za zemlje u razvoju, a posebno najmanje razvijene zemalje, u skladu sa sporazumima Svjetske trgovinske organizacije

10.b Podstaći službenu razvojnu pomoć i finansijske tokove, uključujući direktne strane investicije, prema državama u kojim postoji najveća potreba, a posebno najmanje razvijenim zemljama, afričkim zemljama, malim ostrvskim državama u razvoju i zemljama u razvoju bez izlaza na more, u skladu sa njihovim nacionalnim planovima i programima

10.c Do 2030. godine, smanjiti na manje od 3 odsto transakcijske troškove doznaka migranata i eliminisati koridore za plaćanje doznaka sa troškovima većim od 5 odsto

Cilj 11. Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, bezbjednim, otpornim i održivim

11.1 Do 2030. godine, obezbijediti pristup za sve odgovarajućem, bezbjednom i povoljnom stanovanju i osnovnim uslugama, te modernizaciju sirotinjskih četvrti

11.2 Do 2030. godine, obezbijediti pristup bezbjednim, povoljnim, dostupnim i održivim sistemima prevoza za sve i poboljšati bezbjednost na putevima, naročito kroz širenje javnog prevoza, pri čemu posebnu pažnju treba posvetiti onima u osjetljivim situacijama, ženama, djeci, osobama sa invaliditetom i starijim osobama

11.3 Do 2030. godine, unaprijediti inkluzivnu i održivu urbanizaciju i kapacitete za participatorno, integrisano i održivo planiranje i upravljanje ljudskim naseljima u svim zemljama

11.4 Ojačati napore na zaštiti i očuvanju svjetske kulturne i prirodne baštine

11.5 Do 2030. godine, značajno smanjiti broj smrtnih slučajeva i broj pogođenih i znatno smanjiti direktne ekonomske gubitke u globalnom bruto domaćem proizvodu uzrokovane katastrofama, uključujući i katastrofe koje izazivaju vode, sa naglaskom na zaštitu siromašnih i ljudi u osjetljivim situacijama

11.6 Do 2030. godine, smanjiti negativan uticaj gradova na životnu sredinu po glavi stanovnika, između ostalog i posvećivanjem posebne pažnje kvalitetu vazduha i upravljanju komunalnim i drugim otpadom

11.7 Do 2030. godine, obezbijediti univerzalni pristup bezbjednim, inkluzivnim i dostupnim, zelenim i javnim površinama, posebno za žene i djecu, starije osobe i osobe sa invaliditetom

11.a Podržati pozitivne ekonomske, socijalne i ekološke veze između urbanih, prigradskih i ruralnih područja kroz jačanje nacionalnog i regionalnog planiranja razvoja

11.b Do 2020. godine, značajno povećati broj gradova i ljudskih naselja koja usvajaju i sprovode integrisane politike i planove za uključivanje, efikasnost resursa, ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama, otpornost na katastrofe, i izrađuju i sprovode holističko upravljanje rizicima od katastrofa na

svim nivoima, u skladu sa Okvirom za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija 2015-2030

11.c Podržati najmanje razvijene zemlje, između ostalog i putem finansijske i tehničke pomoći, u izgradnji održivih i otpornih zgrada i korišćenju lokalnih materijala

Cilj 12. Obezbijediti održive obrasce potrošnje i proizvodnje

12.1 Sprovesti desetogodišnji Okvir programa za održive obrasce potrošnje i proizvodnje, pri čemu sve zemlje preduzimaju aktivnosti, a razvijene zemlje predvide, uzimajući pritom u obzir razvoj i mogućnosti zemalja u razvoju

12.2 Do 2030. godine, postići održivo upravljanje i efikasno korišćenje prirodnih resursa

12.3 Do 2030. godine, prepoloviti po glavi stanovnika globalno bacanje hrane na nivou maloprodaje i potrošača, te smanjiti gubitke hrane u lancima proizvodnje i snabdijevanja, uključujući i gubitke nakon žetve

12.4 Do 2020. godine, postići ekološki prihvatljivo upravljanje hemikalijama i svim otpadima tijekom cijelog njihovog životnog ciklusa, u skladu sa dogovorenim međunarodnim okvirima, te značajno smanjiti njihovo ispuštanje u vazduh, vode i tlo, kako bi se njihovi štetni uticaji na zdravlje ljudi i životnu sredinu smanjili na minimum

12.5 Do 2030. godine, značajno smanjiti stvaranje otpada kroz sprečavanje, smanjenje, recikliranje i ponovno korišćenje

12.6 Podsticati preduzeća, posebno velike i transnacionalne kompanije, da usvoje održive prakse i integrišu informacije o održivosti u svoj ciklus izvještavanja

12.7 Promovisati praksu javnih nabavki koja je održiva, u skladu sa nacionalnim politikama i prioritetima

12.8 Do 2030. godine, obezbijediti da ljudi svuda imaju relevantne informacije i da su svjesni održivog razvoja i stilova života u skladu sa prirodom

12.a Podržati zemlje u razvoju da jačaju svoje naučne i tehnološke kapacitete kako bi se kretale prema održivijim obrascima potrošnje i proizvodnje

12.b Razviti i implementirati instrumente za praćenje uticaja održivog razvoja na održivi turizam koji otvara radna mjesta i promoviše lokalnu kulturu i proizvode

12.c Racionalizovati neefikasne subvencije za fosilna goriva koje podstiču rasipnu potrošnju i to eliminisanjem poremećaja na tržištu, u skladu sa nacionalnim okolnostima, između ostalog i kroz restrukturiranje oporezivanja i postepeno ukidanje tih štetnih subvencija, tamo gdje postoje, kao odraz njihovog uticaja na životnu sredinu, uzimajući pritom u obzir specifične potrebe i uslove u zemljama u razvoju i svodeći na minimum moguće štetne uticaje na njihov razvoj na način koji štiti siromašne i pogođene zajednice

Cilj 13. Preduzeti hitne radnje u borbi protiv klimatskih promjena i njihovog uticaja*

13.1 Jačati otpornost i sposobnost prilagođavanja na opasnosti povezane sa

* Prpoznajući da je Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama primarni međunarodni i međuvladin forum za pregovore o globalnom odgovoru na klimatske promjene.

klimatskim promjenama i prirodnim katastrofama u svim zemljama

13.2 Integrisati mjere klimatskih promjena u nacionalne politike, strategije i planiranje

13.3 Poboljšati obrazovanje, podizanje svijesti i ljudske i institucionalne kapacitete za ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje, smanjenje uticaja i rano upozorenje

13.a Sprovesti obavezu koju su preuzele razvijene zemlje potpisnice Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama sa ciljem zajedničkog mobilisanja 100 milijardi dolara godišnje do 2020. godine iz svih izvora za rješavanje potreba zemalja u razvoju, u kontekstu smislene akcije ublažavanja i transparentnosti sprovođenja, i potpuno operacionalizovanje Ekološkog klimatskog fonda kroz njegovu što bržu kapitalizaciju

13.b Promovisati mehanizme za jačanje kapaciteta za djelotvorno planiranje i upravljanje povezano sa klimatskim promjenama u najmanje razvijenijim zemljama i malim ostrvskim državama u razvoju, uz naglasak na žene, mlade i lokalne i marginalizovane zajednice

Cilj 14. Sačuvati i održivo koristiti okeane, mora i morske resurse za održivi razvoj

14.1 Do 2025. godine, spriječiti i značajno smanjiti sve vrste zagađenja mora, posebno od aktivnosti na kopnu, uključujući morski otpad i zagađenje hranjivim sastojcima

14.2 Do 2020. godine, održivo upravljati i zaštititi morske i priobalne ekosisteme kako bi se izbjegli značajni negativni uticaji, između ostalog i jačanjem njihove otpornosti, i preduzeti mjere za njihovu obnovu kako bi imali zdrave i produktivne okeane

14.3 Svesti na minimum i riješiti uticaj kiselosti okeana, između ostalog i kroz proširenu naučnu saradnju na svim nivoima

14.4 Do 2020. godine, djelotvorno regulisati ribolov i okončati izlov, ilegalan, neprijavljeni i neregulirani ribolov i destruktivne prakse u ribarstvu i sprovesti planove upravljanja zasnovane na nauci, kako bi obnovili riblji fond u najkraćem mogućem roku, barem do nivoa koji može davati maksimalni održivi prinos kao što je određeno njihovim biološkim svojstvima

14.5 Do 2020. godine, očuvati najmanje 10 odsto priobalnih i morskih područja, u skladu sa nacionalnim i međunarodnim pravom i na osnovu najboljih raspoloživih naučnih podataka

14.6 Do 2020. godine, zabraniti određene vrste subvencija za ribarstvo koje doprinose prevelikim kapacitetima i izlovu, eliminisati subvencije koje doprinose nezakonitom, neprijavljenom i neregulisanom ribarstvu i suzdržati se od uvođenja novih takvih subvencija, prepoznajući da bi odgovarajući i djelotvoran, poseban i drugačiji tretman zemalja u razvoju i nerazvijenih zemalja trebao da bude sastavni dio pregovora Svjetske trgovinske organizacije o subvencijama u ribarstvu²

² Uzimajući u obzir postojeće pregovore u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, Razvojnu agendu iz Dohe i ministarski mandat iz Hong Konga.

14.7 Do 2030. godine, povećati ekonomske koristi za male ostrvske države u razvoju i najmanje razvijene zemlje od održivog korišćenja morskih resursa, između ostlog i kroz održivo upravljanje ribarstvom, akvakulturom i turizmom

14.a Povećati naučno znanje, razviti istraživačke kapacitete i prenositi pomorsku tehnologiju, uzimajući u obzir Kriterijume i smjernice Međuvladine okeanografske komisije o transferu pomorske tehnologije, sa ciljem poboljšanja zdravlja okeana i povećanja doprinosa morskog biodiverziteta za zemlje u razvoju, posebno malih ostrvskih država u razvoju i najmanje razvijenih zemalja

14.b Obezbijediti pristup malih zanatskih ribara morskim resursima i tržištima

14.c Unaprijediti očuvanje i održivo korišćenje okeana i njihovih resursa primjenom međunarodnog prava u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravu mora, koja daje pravni okvir za očuvanje i održivo korišćenje okeana i njihovih resursa, kao što se podsjeća u stavu 158. „Budućnost kakvu želimo“

Cilj 15. Zaštititi, obnoviti i promovisati održivo korišćenje kopnenih ekosistema, održivo upravljati šumama, suzbiti pojavu i širenje pustinja, zaustaviti i preokrenuti proces degradacije zemljišta i zaustaviti gubitak biološke raznovrsnosti

15.1 Do 2020. godine, obezbijediti očuvanje, obnovu i održivo korišćenje kopnenih i slatkovodnih ekosustava i njihovih usluga, a posebno šuma, močvara, planina i ravnica, u skladu sa obavezama iz međunarodnih ugovora

15.2 Do 2020. godine, promovisati sprovođenje održivog upravljanja svim vrstama šuma, zaustaviti sječu šuma, obnoviti uništene šume i značajno povećati pošumljavanje i obnovu šuma na globalnom nivou

15.3 Do 2030. godine, suzbiti pojavu i širenje pustinja, obnoviti degradirano zemljište i tlo, uključujući zemljište pogođeno pojavom i širenjem pustinja, sušama i poplavama i nastojati da se izgradi svijet bez degradacije zemljišta

15.4 Do 2030. godine, obezbijediti očuvanje planinskih ekosistema, uključujući njihovu biološku raznovrsnost, kako bi se poboljšala njihova sposobnost za pružanje koristi koje su ključne za održivi razvoj

15.5 Preduzeti hitne i značajne mjere kako bi se smanjila degradacija prirodnih staništa, zaustavio gubitak biološke raznolikosti, a do 2020. godine zaštititi i spriječiti izumiranje ugroženih vrsta

15.6 Promovisati pošteno i pravedno dijeljenje koristi koje proizilaze iz korišćenja genetskih izvora i promovisati odgovarajući pristup tim resursima, u skladu sa međunarodnim dogovorima

15.7 Preduzeti hitne mjere da se zaustavi krivolov i trgovina zaštićenim vrstama flore i faune i riješi pitanje kako potražnje tako i ponude ilegalnih proizvoda od divljih životinja

15.8 Do 2020. godine, uvesti mjere za sprečavanje unošenja i značajno smanjiti uticaj invazivnih stranih vrsta na kopnene i vodene ekosisteme, te kontrolisati ili iskorijeniti prioritetne vrste

15.9 Do 2020. godine, integrirati vrijednosti ekosistema i biološke raznovrsnosti u planiranje, razvojne procese, strategije za smanjenje siromaštva i finansijske izvještaje na nacionalnom i lokalnom nivou

15.a Mobilisati i značajno povećati finansijska sredstva iz svih izvora za očuvanje i održivo korišćenje biološke raznovrsnosti i ekosistema

15.b Mobilisati značajne resurse iz svih izvora i na svim nivoima za finansiranje održivog upravljanja šumama i obezbijediti odgovarajuće podsticaje za zemlje u razvoju da unaprijede takvo upravljanje, uključujući očuvanje i obnovu šuma

15.c Povećati globalnu podršku naporima na suzbijanju krivolova i trgovine zaštićenim vrstama, između ostalog i povećanjem kapaciteta lokalnih zajednica da primjenjuju održive mogućnosti obezbjeđivanja sredstava za život

Cilj 16. Promovisati miroljubiva i inkluzivna društva za održivi razvoj, obezbijediti svima pristup pravdi i izgraditi djelotvorne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima

16.1 Značajno svuda smanjiti sve oblike nasilja i sa njima povezane stope smrtnosti

16.2 Zaustaviti zlostavljanje, iskorišćavanje, trgovinu i sve oblike nasilja i mučenja djece

16.3 Promovisati vladavinu prava na nacionalnom i međunarodnom nivou i obezbijediti jednak pristup pravdi za sve

16.4 Do 2030. godine, značajno smanjiti nezakonite tokove novca i oružja, unaprijediti nalaženje i vraćanje ukradene imovine i suzbijati sve oblike organizovanog kriminala

16.5 Značajno smanjiti korupciju i mito u svim njihovim oblicima

16.6 Izgraditi djelotvorne, odgovorne i transparentne institucije na svim nivoima

16.7 Obezbijediti odgovorno, inkluzivno, participatorno i reprezentativno odlučivanje na svim nivoima

16.8 Proširiti i osnažiti učešće zemalja u razvoju u institucijama globalnog upravljanja

16.9 Do 2030. godine, obezbijediti pravni identitet za sve, uključujući i upis knjige rođenih

16.10 Obezbijediti javni pristup informacijama i zaštititi osnovne slobode, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim ugovorima

16.a Ojačati relevantne nacionalne institucije, između ostalog putem međunarodne saradnje, za izgradnju kapaciteta na svim nivoima, a posebno u zemljama u razvoju, u cilju sprečavanja nasilja i borbe protiv terorizma i kriminala

16.b Promovisati i sprovesti nediskriminacione zakone i politike održivog razvoja

Cilj 17. Unaprijediti sredstva za sprovođenje i obnoviti Globalno partnerstvo za održivi razvoj

Finansiranje

17.1 Jačati mobilisanje domaćih resursa, između ostalog putem međunarodne podrške zemljama u razvoju, kako bi se poboljšali domaći kapaciteti za naplatu poreza i drugih prihoda

17.2 Razvijene zemlje u potpunosti da sprovedu svoje zvanične obaveze u pogledu razvojne pomoći, uključujući obavezu brojnih razvijenih zemalja da ostvare cilj od 0,7 odsto bruto nacionalnog dohotka za zvaničnu razvojnu pomoć (ODA/BND) za zemlje u razvoju i 0,15 do 0,20 odsto ODA/BND za najmanje razvijene zemlje. Ohrabrujemo zemlje koje obezbjeđuju razvojnu pomoć da opredijele najmanje 0,20 odsto za najmanje razvijene zemlje

17.3 Mobilisati dodatna finansijska sredstva za zemlje u razvoju iz više izvora

17.4 Pomoći zemljama u razvoju u postizanju dugoročne održivosti duga putem koordinisanih politika usmjerenih na podsticanje finansiranja, smanjenja i restrukturiranja duga, u skladu sa njihovim potrebama, kao i rješavanju pitanja spoljašnjeg duga prezađuženih siromašnih zemalja kako bi smanjile probleme uzrokovane dugom

17.5 Usvojiti i sprovoditi planove za podsticanje ulaganja za najmanje razvijene zemlje

Tehnologija

17.6 Unaprijediti saradnju sjever-jug, jug-jug, kao i trostranu regionalnu i međunarodnu saradnju i pristup nauci, tehnologiji i inovacijama i poboljšati razmjenu znanja po međusobno dogovorenim uslovima, između ostalog i kroz poboljšanje koordinacije između postojećih mehanizama, posebno na nivou Ujedinjenih nacija, kao i kroz mehanizam omogućavanja globalne tehnologije

17.7 Promovisati razvoj, prenos, distribuciju i širenje ekološki prihvatljivih tehnologija u zemljama u razvoju pod povoljnim uslovima, uključujući koncesione i i povlaštenim uslove, kako se zajednički dogovori

17.8 Potpuno operacionalizovati banku i nauku za tehnologije, mehanizam jačanja kapaciteta u tehnologiji i inovacijama za najmanje razvijene zemlje do 2017. godine i povećati upotrebu pomoćnih tehnologija, a posebno informaciono-komunikacionih tehnologija

Izgradnja kapaciteta

17.9 Poboljšati međunarodnu podršku za sprovođenje djelotvorne i ciljane izgradnje kapaciteta u zemljama u razvoju kako bi se podržali nacionalni planovi za sprovođenje svih Ciljeva održivog razvoja, između ostalog i kroz saradnju sjever-jug, jug-jug i trostranu saradnju

Trgovina

17.10 Promovisati univerzalni, na pravilima zasnovani, otvoreni, nediskriminatorni i pravedan multilateralni trgovinski sistem u okviru Svjetske trgovinske organizacije, između ostalog i putem zaključenja pregovora u okviru njene Razvojne agende iz Dohe

17.11 Značajno povećati izvoz zemalja u razvoju, posebno sa ciljem udvostručenja udjela najmanje razvijenih zemalja u globalnom izvozu do 2020. godine

17.12 Ostvariti pravovremeno sprovođenje pristupa tržištu bez carina i kvota na trajnoj osnovi za sve najmanje razvijene zemlje, u skladu sa odlukama Svjetske trgovinske organizacije, uključujući i jamstvo da su povlaštena pravila o porijeklu za uvoz iz najmanje razvijenih zemalja transparentna i jednostavna, i da doprinose olakšavanju pristupa tržištu

Sistemska pitanja

Koherentnost politika i institucija

17.13 Poboljšati globalnu makroekonomsku stabilnost, uključujući koordinaciju i koherentnost politika

17.14 Poboljšati koherentnost politike za održivi razvoj

17.15 Poštovati prostor za djelovanje i vođstvo svake zemlje u cilju uvođenja i sprovođenja politika za iskorjenjivanje siromaštva i održivi razvoj

Partnerstva više zainteresovanih strana

17.16 Unaprijediti Globalno partnerstvo za održivi razvoj, dopunjeno partnerstvima sa više zainteresovanih strana koja mobiliziraju i razmjenjuju znanja, stručnost, tehnologije i finansijska sredstva, u cilju podrške ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja u svim zemljama, a posebno u zemljama u razvoju

17.17 Podsticati i promovisati djelotvorna javna, javno-privatna partnerstva kao i partnerstva civilnog društva, nadovezujući se na iskustva partnerstava i njihove strategije o resursima

Podaci, praćenje i odgovornost

17.18 Do 2020. godine, poboljšati podršku za izgradnju kapaciteta za zemlje u razvoju, uključujući i najmanje razvijene zemlje i male ostrvske države u razvoju, kako bi se značajno povećala dostupnost kvalitetnih, pravovremenih i pouzdanih podataka razdijeljenih po prihodima, rodu, starosti, rasi, etničkoj pripadnosti, migracionom statusu, invaliditetu, geografskom položaju i drugim karakteristikama relevantnim u nacionalnim kontekstima

17.19 Do 2030. godine, nadovezati se na postojeće inicijative čiji je cilj razvoj mjerenja napretka u oblasti održivog razvoja koje nadopunjuje bruto domaći proizvod i podrška izgradnju statističke kapaciteta u zemljama u razvoju

Sredstva za sprovođenje i Globalno partnerstvo

60. Potvrđujemo našu čvrstu posvećenost punoj primjeni ove nove Agende. Svjesni smo da nećemo moći da ostvarimo naše ambiciozne Ciljeve i konkretne zadatke bez obnove i unapređenja Globalnog partnerstva i jednako ambicioznih sredstava za sprovođenje. Obnovljeno Globalno partnerstvo će omogućiti intenzivan globalni angažman kao podršku sprovođenju svih Ciljeva i konkretnih zadataka, i pritom okupiti vlade, civilno društvo, privatni sektor, sistem Ujedinjenih nacija i druge aktere i mobilisati sve raspoložive resurse.

61. Ciljevi i konkretni zadaci Agende bave se sredstvima potrebnim za ostvarenje naše kolektivne ambicije. Zadaci u pogledu sredstava za sprovođenje iz pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja i Cilja 17, koji se navode ranije u tekstu,

ključni su za realizaciju naše Agende i jednako su važni kao i drugi Ciljevi i konkretni zadaci. U našim naporima na sprovođenju i u globalnom okviru indikatora za praćenje ostvarenog napretka daćemo im jednak prioritet

62. Ova Agenda, uključujući Ciljeve održivog razvoja, može se realizovati u okviru obnovljenog Globalnog partnerstva za održivi razvoj, uz podršku konkretnih politika i aktivnosti koje se navode u Akcionom planu iz Adis Abebe,³ koji je sastavni dio Agende za održivi razvoj do 2030. Akcioni plan iz Adis Abebe podržava, nadopunjuje i pomaže da se kontekstualizuju zadaci u pogledu sredstava za sprovođenje iz Agende do 2030. Plan se odnosi na domaće javne resurse, domaće i međunarodni privatni sektor i finansije, međunarodnu razvojnu saradnju, međunarodnu trgovinu kao motor razvoja, dug i održivosti duga, razmatra sistemska pitanja i nauku, tehnologiju, inovacije i izgradnju kapaciteta, podatke, praćenje i dalje aktivnosti.

63. U središtu naših napora biće kohezivne nacionalne strategije održivog razvoja, podržane integriranim nacionalnim okvirima. Ponavljamo da svaka zemlja ima primarnu odgovornost za sopstveni privredni i društveni razvoj i da se ne može dovoljno naglasiti uloga nacionalnih politika i strategija razvoja. Poštovaćemo prostor za djelovanje svake zemlje i vođstvo u sprovođenju politika iskorjenjivanja siromaštva i održivog razvoja, koje ostaju u skladu sa relevantnim međunarodnim pravilima i obavezama. U isto vrijeme, nacionalne razvojne napore treba podržati podsticajnim međunarodnim ekonomskim okruženjem, uključujući i koherentne i uzajamno dopunjujuće svjetske trgovinske, monetarne i finansijske sisteme, te osnaženim i unaprijeđenim globalnim ekonomskim upravljanjem. Procesi za razvoj i omogućavanje dostupnosti odgovarajućeg znanja i tehnologija na globalnom nivou, kao i izgradnja kapaciteta, takođe su od ključnog značaja. Obavezujemo se da težimo koherentnosti politika i podsticajnom okruženju za održivi razvoj na svim nivoima i sa svim akterima, i da obnovimo Globalno partnerstvo za održivi razvoj.

64. Podržavamo sprovođenje odgovarajućih strategija i programa djelovanja, uključujući Deklaraciju i program djelovanja iz Istanbula, Ubrzane modalitete djelovanja SIDS (SAMOA) i Program djelovanja za zemlje u razvoju bez izlaza na more iz Beča za period 2014-2024, i potvrđujemo značaj podrške Agendi Afričke unije do 2063. i programu Novog partnerstva za razvoj Afrike, pri čemu su sva ova dokumenta sastavni dio nove Agende. Prepoznajemo veliki izazov za postizanje trajnog mira i održivog razvoja u zemljama u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama.

65. Svjesni smo da se zemlje sa srednjim nivoom dohotka i dalje suočavaju sa značajnim izazovima za postizanje održivog razvoja. Kako bi se obezbijedilo da ostvarena postignuća budu održiva, napore na rješavanju tekućih izazova treba ojačati kroz razmjenu iskustava, poboljšanom koordinacijom i boljom i usmjerenom podrškom razvojnog sistema Ujedinjenih nacija, međunarodnih finansijskih institucija, regionalnih organizacija i drugih zainteresovanih strana.

66. Ističemo da su, za sve zemlje, javne politike i mobilisanje i djelotvorno korišćenje domaćih resursa, naglašeni kroz načelo nacionalnog vlasništva, u središtu naše zajedničke težnje ka održivom razvoju, uključujući i postizanje Održivih

³ Akcioni plan iz Adis Abebe treće Međunarodne konferencije o finansiranju za razvoj (Akcioni plan iz Adis Abebe), koji je usvojila Generalna skupština 27. jula 2015. (rezolucija 69/313).

razvojnih ciljeva. Svjesni smo da domaće resurse prvenstveno generiše privredni rast, uz podršku podsticajnog okruženja na svim nivoima.

67. Privatne poslovne aktivnosti, investicije i inovacije su glavni pokretači produktivnosti, inkluzivnog privrednog rasta i otvaranja novih radnih mjesta. Prepoznavamo raznovrsnost privatnog sektora, koja varira od mikro poduzeća do multinacionalnih kompanija. Pozivamo sve poslovne subjekte da primjene svoju kreativnost i inovativnost u rješavanju izazova održivog razvoja. Mi ćemo podsticati dinamičan i efikasan poslovni sektor, a istovremeno štiti radnička prava i ekološke i zdravstvene standarde u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima i sporazumima i drugim postojećim inicijativama iz ove oblasti, kao što su Smjernice o poslovanju i ljudskim pravima i standardi Međunarodne organizacije rada, Konvencija o pravima djeteta i ključni multilateralni sporazumi za zaštitu životne sredine, za zemlje potpisnice tih sporazuma.

68. Međunarodna trgovina je motor inkluzivnog privrednog rasta i smanjenja siromaštva, i doprinosi promovisanju održivog razvoja. Nastavićemo sa promovisanjem univerzalnog, na pravilima zasnovanog, otvorenog, transparentnog, predvidljivog, inkluzivnog, nediskriminatornog i pravednog multilateralnog trgovinskog istema pod okriljem Svjetske trgovinske organizacije, kao i značajne liberalizacije trgovine. Pozivamo sve članice Svjetske trgovinske organizacije da udvostruče svoje napore da što prije zaključe pregovore o Razvojnoj agendi iz Dohe. Pridajemo veliki značaj izgradnji kapaciteta povezanih sa trgovinom u zemljama u razvoju, uključujući afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more, male ostrvske zemlje u razvoju i zemlje sa srednjim primanjima, između ostalog i za promovisanje regionalne ekonomske integracije i međusobne povezanosti.

69. Svjesni smo potrebe da se zemljama u razvoju pruži pomoć u postizanju dugoročne održivosti duga putem koordinisanih politika usmjerenih na podsticanje finansiranja duga, smanjenja duga, restrukturiranje duga i odgovarajućeg upravljanje dugom, u skladu sa potrebama. Brojne zemlje i dalje su osjetljive na dužničke krize, a neke se nalaze usred krize, uključujući i veliki broj najmanje razvijenijih zemalja, malih ostrvskih država u razvoju i neke razvijene zemlje. Ponavljamo da dužnici i povjerioci moraju da rade zajedno na sprečavanju i rješavanju neodržive dužničke situacije. Očuvanje održivog nivoa duga je odgovornost države zajmoprimca. Međutim, prepoznavamo da zajmodavci takođe imaju odgovornost da zajmove daju na način koji ne narušava održivost duga neke zemlje. Podržaćemo očuvanje održivosti duga onih zemalja kojima je dug smanjen i koje su postigle održivi nivo duga.

70. Ovom prilikom pokrećemo Mehanizam omogućavanja razvoja tehnologije koji je uspostavljen Akcionim planom iz Adis Abebe u cilju podrške Ciljevima održivog razvoja. Mehanizam omogućavanja razvoja tehnologije će se zasnivati na višestranjoj saradnji između država članica, civilnog društva, privatnog sektora, naučne zajednice, subjekata Ujedinjenih nacija i drugih zainteresovanih strana, a sastojaće se od međuagencijske radne grupe Ujedinjenih nacija za nauku, tehnologiju i inovacije za Ciljeve održivog razvoja, foruma za saradnju više zainteresovanih strana u oblasti nauke, tehnologije i inovacija za Ciljeve održivog razvoja i platforme na internetu.

- Međuagencijska radna grupa Ujedinjenih nacija za nauku, tehnologiju i inovacije za Ciljeve održivog razvoja će promovisati koordinaciju,

koherentnost i saradnju unutar sistema Ujedinjenih nacija u oblasti nauke, tehnologije i inovacija, na taj način unapređujući sinergiju i efikasnost, a naročito u cilju jačanja inicijativa za izgradnju kapaciteta. Radna grupa će se oslanjati na postojeće resurse i radiće sa 10 predstavnika civilnog društva, privatnog sektora i naučne zajednice na pripremi sastanaka foruma za saradnju više zainteresovanih strana u oblasti nauke, tehnologije i inovacija za Ciljeve održivog razvoja, kao i na razvoju i operacionalizaciji platforme na internetu, uključujući pripremu prijedloga modaliteta za forum i platformu na internetu. Ovih 10 predstavnika će imenovati generalni sekretar na period od dvije godine. Radna grupa će biti otvorena za učešće svih agencija, fondova i programa Ujedinjenih nacija i funkcionalnih komisija Ekonomsko-socijalnog savjeta, a u početku će u njoj biti subjekti koji trenutno čine neformalnu radnu grupu za omogućavanje razvoja tehnologije, a to su naime Odjeljenje za ekonomska i socijalna pitanja Sekretarijata, Program Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, Organizacija Ujedinjenih nacija za industrijski razvoj, Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu, Konferencija Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju, Međunarodna unija za telekomunikacije, Svjetska organizacija za intelektualnu svojinu i Svjetska banka.

- Platforma na internetu će se koristiti za sveobuhvatno evidentiranje i služiće kao ulaz prema informacijama o postojećim inicijativama, mehanizmima i programima u oblasti nauke, tehnologije i inovacija, unutar i izvan Ujedinjenih nacija. Platforma na internetu će omogućiti pristup informacijama, znanju i iskustvu, kao i najboljim praksama i saznanjima, o inicijativama i politikama koje omogućavaju razvoj nauke, tehnologije i inovacija. Platforma će olakšati distribuciju relevantnih naučnih publikacija sa otvorenim pristupom iz cijelog svijeta. Platforma će biti izrađena na osnovu nezavisne tehničke procjene koja će uzeti u obzir najbolje prakse i znanja stečena iz drugih inicijativa, u okviru i izvan Ujedinjenih nacija, kako bi se obezbijedilo da dopuni, olakša pristup i pruži odgovarajuće informacije o postojećim platformama iz oblasti nauke, tehnologije i inovacija, uz izbjegavanje dupliranja i uz povećanje sinergije.
- Forum za saradnju više zainteresovanih strana u oblasti nauke, tehnologije i inovacija za Ciljeve održivog razvoja će biti sazivan jednom godišnje, na period od dva dana, u cilju vođenja diskusije o saradnji u oblasti nauke, tehnologije i inovacija oko tematskih područja za sprovođenje Ciljeva održivog razvoja, okupljajući na taj način sve relevantne zainteresovane strane da daju aktivan doprinos u svom području stručnosti. Forum će obezbijediti mjesto za omogućavanje interakcije, povezivanje i formiranje mreža između relevantnih zainteresovanih strana i njihovih partnerstava u cilju identifikovanja i ispitivanja potreba i nedostataka u tehnologiji, uključujući i naučnu saradnju, inovacije i izgradnju kapaciteta, ali i u cilju pomoći u omogućavanju razvoja, transfera i širenja odgovarajućih tehnologija za Ciljeve održivog razvoja. Sastanke foruma će sazivati predsjednik Ekonomsko-socijalnog savjeta prije sastanka političkog foruma na visokom nivou pod pokroviteljstvom Savjeta ili, alternativno, u vezi sa drugim forumima ili konferencijama, prema potrebi, imajući u vidu temu koja treba da se razmatra i na osnovu saradnje sa organizatorima drugih foruma ili konferencija. Sastancima foruma će kopredsjedavati dvije države članice, a rezultiraće sažetkom rasprave koji će pripremiti dvojica kopredsjedavajućih, kao ulaznu

informaciju za sastanke političkog foruma na visokom nivou, u kontekstu praćenja i procjene sprovođenja agende za razvoj poslije 2015. godine.

- Sastanci političkog foruma na visokom nivou će se informisati kroz sažetak foruma više zainteresovanih strana. Teme za sljedeći forum više zainteresovanih strana o nauci, tehnologiji i inovacijama za Ciljeve održivog razvoja će razmatrati politički forum o održivom razvoju na visokom nivou, uzimajući pritom u obzir stručne doprinose radne grupe.

71. Ponavljamo da su ova Agenda, Ciljevi održivog razvoja i konkretni zadaci, uključujući i sredstva za sprovođenje, univerzalni, nedjeljivi i međusobno povezani.

Praćenje i procjena

72. Obavezujemo se da ćemo sistematski pratiti i proocjenjivati sprovođenje ove Agende u narednih 15 godina. Jasan, dobrovoljni, djelotvoran, participativan, transparentan i integrisani okvir za praćenje i procjenu će predstavljati ključan doprinos sprovođenju i pomoći će zemljama da ostvare maksimum i prate napredak u sprovođenju ove Agende, kako bi se obezbijedilo da niko ne bude zaboravljen.

73. Djelujući na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou, Agenda će promovisati odgovornost prema našim građanima, podržati djelotvornu međunarodnu saradnju u njenoj realizaciji i podstaći razmjenu najbolje prakse i uzajamnog učenja. Ona će mobilisirati podršku u cilju prevladavanja zajedničkih izazova i identifikovanju novih problema i problema u nastajanju. Pošto je riječ o univerzalnoj Agendi, međusobno povjerenje i razumijevanje među svim državama će biti važni.

74. Procesi praćenja i procjene na svim nivoima će se rukovoditi sljedećim načelima:

(a) Biće dobrovoljni i vodiće ih data zemlja, i uzeće u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete i nivo razvoja i poštovaće prostor za djelovanje i prioritete. Pošto je nacionalno vlasništvo ključ za postizanje održivog razvoja, ishodi procesa na nacionalnom nivou će biti temelj za procjene na regionalnom i globalnom nivou, s obzirom da će se globalna procjena prvenstveno temeljiti na nacionalnim službenim izvorim podataka.

(b) Pratiće napredak u sprovođenju univerzalnih Ciljeva i konkretnih zadataka, uključujući i sredstva za sprovođenje, u svim zemljama na način koji poštuje njihovu univerzalnu, integrisanu i međusobno povezanu prirodu i tri dimenzije održivog razvoja.

(c) Zadržaće dugoročnu orijentaciju, prepoznati dostignuća, izazove, nedostatke i ključne faktore uspjeha i podržati zemlje u izradi politika zasnovanih na činjenicama. Pomoći će u mobilisanju potrebnih sredstava za sprovođenje i partnerstava, podržati nalaženje rješenja i najbolje prakse kao i promovisanje koordinacije i djelotvornosti sistema međunarodnog razvoja.

(d) Biće otvoreni, inkluzivni, participativni i transparentni za sve ljude i podržaće izvještavanje od strane svih relevantnih sudionika.

(e) Biće usmjereni na ljude, rodno senzitivni, poštovaće ljudska prava, uz posebnu pažnju posvećenu najsiromašnijima, najugroženijima i onima koji su postigli najmanje.

(f) Nadovezaće se na postojeće platforme i procese, tamo gdje postoje, da bi se izbjeglo dupliranje i adekvatno odgovorilo na nacionalne okolnosti, kapacitete, potrebe i prioritete. Tokom vremena će se mijenjati, uzimajući u obzir novonastale probleme i razvoj novih metodologija, i na minimum će svesti opterećenje državnih uprava u pogledu izvještavanja.

(g) Biće rigorozni i zasnovani na dokazima, dopunjeni nacionalnim evaluacijama i podacima visokog kvaliteta, dostupnim, pravovremenim, pouzdanim i razdijeljenim po prihodima, polu, starosti, rasi, etničkoj pripadnosti, migracionom statusu, invalidnosti i geografskoj lokaciji i drugim karakteristikama relevantnim u nacionalnom kontekstu.

(h) Zahtijevaće snažniju podršku za izgradnju kapaciteta za zemlje u razvoju, uključujući i jačanje nacionalnih sistema podataka i programa evaluacije, posebno u afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, malim ostrvskim državama u razvoju, zemljama u razvoju bez izlaza na more i zemljama sa srednjim primanjima.

(i) Iskoristiće aktivnu podršku sistema Ujedinjenih nacija i drugih multilateralnih institucija.

75. Ciljevi i konkretni zadaci će se pratiti i procjenjivati pomoću skupa globalnih indikatora, koji će biti dopunjeni indikatorima na regionalnom i nacionalnom nivou koje će definisati države članice, pored rezultata rada na definisanju polaznih osnova za te konkretne ciljeve tamo gdje nacionalni i globalni podaci za polaznu osnovu još ne postoje. Komisija za statistiku će dogovoriti **Globalni okvir indikatora**, koji će izraditi Međuagencijska i ekspertaska grupa za indikatore Ciljeva održivog razvoja do marta 2016, a potom će ga usvojiti Ekonomsko-socijalni savjet i Generalna skupština, u skladu sa postojećim mandatima. Ovaj okvir će biti jednostavan, ali jasan, obuhvatiće sve Ciljeve održivog razvoja i konkretne zadatke, uključujući sredstva za sprovođenje, te očuvati njihovu političku uravnoteženost, integrisanost i ambiciju.

76. Podržaćemo zemlje u razvoju, naročito afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, male ostrvske države u razvoju i zemlje u razvoju bez izlaza na more, u jačanju kapaciteta nacionalnih zavoda za statistiku i sistema podataka kako bi se obezbijedio pristup visoko kvalitetnim, pravovremenim, pouzdanim i po kategorijama razdijeljenim podacima. Promovišaćemo transparentno i odgovorno proširenje odgovarajuće javno-privatne saradnje kako bi iskoristili doprinos širokog dijapazona različitih podataka, uključujući posmatranje Zemlje i geoprostorne informacije, a istovremeno obezbijediti nacionalno vlasništvo u pružanju podrške i praćenju napretka.

77. Obavezujemo se da se u potpunosti angažujemo na sprovođenju redovnih i inkluzivnih procjena napretka na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou. Što je moguće više ćemo se oslanjati na postojeću mrežu institucija i mehanizama za praćenje i procjenu napretka. Nacionalni izvještaji će omogućiti ocjenu napretka i prepoznati izazove na regionalnom i globalnom nivou. Pored regionalnih dijaloga i globalnih procjena, ovi će izvještaji pomoći u definisanju preporuke za dalje aktivnosti na različitim nivoima.

Nacionalni nivo

78. Ohrabrujemo sve države članice da što prije izrade praktične, ambiciozne nacionalne odgovore na ukupno sprovođenje ove Agende. Ovi odgovori mogu da podrže prelaz na Ciljeve održivog razvoja i nadovežu se na postojeće instrumente planiranja, kao što su strategije nacionalnog i održivog razvoja, u skladu sa potrebama.

79. Takođe ohrabrujemo države članice da sprovedu redovne i inkluzivne procjene napretka na nacionalnom i lokalnom nivou koje svaka zemlja inicira i vodi. Takve procjene treba da se oslanjaju na doprinose autohtonih naroda, civilnog društva, privatnog sektora i drugih zainteresovanih strana, u skladu sa nacionalnim okolnostima, politikama i prioritetima. Nacionalni parlamenti kao i druge institucije takođe mogu da podrže te procese.

Regionalni nivo

80. Praćenje i ocjena napretka na regionalnim i subregionalnim nivoima može, u skladu sa potrebama, pružiti korisne mogućnosti za kolegijalno prenošenje znanja, između ostalog i putem dobrovoljnih procjena, razmjene najbolje prakse i rasprave o zajedničkim ciljevima. Pozdravljamo u tom pogledu saradnje regionalnih i subregionalnih komisija i organizacija. Inkluzivni regionalni procesi će se nadovezati na ocjene sa nacionalnog nivoa i doprinijeti praćenju i procjeni na globalnom nivou, uključujući i na političkom forumu o održivom razvoju na visokom nivou.

81. Svjesni važnosti nadovezivanja na postojeće mehanizme praćenja i procjene napretka na regionalnom nivou i prihvatajući potrebu za odgovarajućim prostorom za djelovanje, podstičemo sve države članice da odrede najprikladniji regionalni forum u koji žele da se uključe. Podstiču se regionalne komisije Ujedinjenih nacija da i dalje podržavaju države članice u tom pogledu.

Globalni nivo

82. Politički Forum na visokom nivou će imati centralnu ulogu u nadziranju mreže procesa praćenja i procjena na globalnom nivou i radiće koherentno sa Generalnom skupštinom, Ekonomsko-socijalnim savjetom i drugim relevantnim organima i forumima, u skladu sa postojećim mandatima. To će omogućiti razmjenu iskustava, uključujući uspjehe, izazove i stečena znanja, i obezbijediti političko vođenje, usmjeravanje i preporuke za dalje aktivnosti. Forum će promovisati koherentnost i koordinaciju politika održivog razvoja na nivou cijelog sistema. Forum treba da obezbijedi da Agenda ostane relevantna i ambiciozna i treba da se fokusira na procjenu napretka, postignuća i izazova sa kojima se suočavaju razvijene i zemlje u razvoju, kao i na nove probleme i probleme u nastajanju. Sa organizacijom praćenja i procjene napretka biće uspostavljene djelotvorne veze između svih relevantnih konferencija i procesa Ujedinjenih nacija, uključujući najmanje razvijene zemlje, male ostrvske države u razvoju i zemlje u razvoju bez izlaza na more.

83. Praćenje i ocjena na političkom forumu na visokom nivou zasnivaće se na godišnjem izvještaju o napretku u realizaciji Ciljeva održivog razvoja koji će pripremiti generalni sekretar u saradnji sa sistemom Ujedinjenih nacija, a na osnovu globalnog okvira indikatora i podataka koje obezbijede nacionalni statistički sistemi i podataka prikupljenih na regionalnom nivou. Politički forum na visokom nivou će

se u svom radu takođe oslanjati na *Izveštaj o globalnom održivom razvoju*, koji će ojačati povezanost nauke i politike i koji bi mogao da bude snažan instrument zasnovan na dokazima kao podrška kreatorima politike u promovisanju iskorjenjivanja siromaštva i održivog razvoja. Pozivamo predsjednika Ekonomsko-socijalnog savjeta da sprovede proces konsultacija o opsegu, metodologiji i učestalosti globalnog izvještaja, kao i njegovoj povezanosti sa izvještajem o napretku, čiji ishod treba da se odrazi u ministarskoj deklaraciji sjednice političkog foruma na visokom nivou 2016. godine.

84. Politički forum na visokom nivou, pod pokroviteljstvom Ekonomsko-socijalnog savjeta, će sprovoditi redovne procjene, u skladu sa rezolucijom generalne skupštine 67/290 od 9. jula 2013. godine. Procjene će biti dobrovoljne i podstiće izvještavanje, a obuhvatiće razvijene i zemlje u razvoju, kao i relevantne subjekte Ujedinjenih nacija i druge zainteresovane strane, uključujući civilno društvo i privatni sektor. Procjene će voditi države i obuhvatiće učesnike sa ministarskog i drugih visokih nivoa. Ocjene će obezbijediti platformu za partnerstva, između ostalog i kroz učešće najvažnijih grupa i drugih relevantnih zainteresovanih strana.

85. Tematske procjene napretka u realizaciji Ciljeva održivog razvoja, uključujući ona pitanja koja se preklapaju, će se takođe održati na političkom forumu na visokom nivou. Ove procjene će biti potkrijepljene procjenama funkcionalnih komisija Ekonomsko-socijalnog vijeća i drugih međuvladinih tijela i foruma koje treba da odražavaju integrisanu prirodu Ciljeva, kao i veze između njih. U ove procjene će biti uključene sve relevantne zainteresovane strane i, tamo gdje je to moguće, uklopiće se i biće usklađene sa ciklusom političkog foruma na visokom nivou.

86. Pozdravljamo, kao što se navodi u Akcionom planu iz Adis Abebe, posvećeno praćenje i procjenu za finansiranje razvojnih ishoda, kao i svih sredstava za sprovođenje Ciljeva održivog razvoja koji su integrisani sa okvirom za praćenje i procjenu ove Agende. Na međuvladinom nivou dogovoreni zaključci i preporuke godišnjeg foruma Ekonomsko-socijalnog savjeta o finansiranju za razvoj će biti dio ukupnog praćenja i procjene sprovođenja ove Agende na političkom forumu na visokom nivou.

87. Sa sastancima svake četiri godine pod okriljem Generalne skupštine, politički forum na visokom nivou će pružiti političke smjernice na visokom nivou za Agendu i njeno sprovođenje, prepoznati napredak i novonastale izazove i mobilisati dalje akcije za ubrzanje sprovođenja. Sljedeći politički forum na visokom nivou pod pokroviteljstvom Generalne skupštine održaće se 2019. godine, čime je ciklus sastanaka time ponovo pokrenut, kako bi se postigla maksimalna usklađenost sa četverogodišnjim sveobuhvatnim procesom procjene politika.

88. Takođe ističemo značaj strateškog planiranja, sprovođenja i izvještavanja kako bi se obezbijedila koherentna i cjelovita podrška sprovođenju nove Agende od strane razvojnog sistema Ujedinjenih nacija. Relevantna upravna tijela treba da preduzmu mjere da procijene takvu podršku sprovođenju i izvijeste o napretku i preprekama. Pozdravljamo trajni dijalog u Ekonomsko-socijalnom savjetu o dugoročnom pozicioniranju razvojnog sistema Ujedinjenih nacija i radujemo se preduzimanju aktivnosti po ovim pitanjima, u skladu sa potrebama.

89. Politički forum na visokom nivou će podržati učešće u procesu praćenja i procjene najvažnijih grupa i drugih relevantnih zainteresovanih strana u skladu sa rezolucijom 67/290. Pozivamo te aktere da izvještavaju o svom doprinosu sprovođenju Agende.

90. Od Generalnog sekretara tražimo da, u saradnji sa državama članicama, pripremiti izvještaj za razmatranje na sedamdesetom zasijedanju Generalne skupštine kao priprema za sjednicu političkog foruma na visokom nivou 2016. godine, u kojem će se navesti ključne trenutke u pravcu koherentnog, djelotvornog i inkluzivnog praćenja i procjene na globalnom nivou. Izvještaj treba da sadrži prijedlog organizacionih rješenja za procjene koje sprovode države na političkom forumu na visokom nivou pod okriljem Ekonomsko-socijalnog savjeta, uključujući i preporuke o smjernicama za dobrovoljno zajedničko izvještavanje. Izvještaj treba da razjasni institucionalne odgovornosti i ponudi smjernice o godišnjim temama, o slijedu tematskih procjena i o mogućnostima za periodične procjene za politički forum na visokom nivou.

91. Potvrđujemo našu nepokolebljivu predanost ostvarivanju ove Agende i njenoj potpunoj upotrebi u cilju transformacije našeg svijeta na bolje do 2030. godine.

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/L.1&Lang=E 11.10.2015.
